

Załącznik nr 2
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil praktyczny)

dokonanej w dniach 24 - 25 maja 2017 r. na kierunku
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I INWESTYCJE,
prowadzonym na studiach pierwszego stopnia,
na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Uniwersytetu Szczecińskiego

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład Zespołu Oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	4
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	5
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej	6
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	6
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	6
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	9
Dobre praktyki	9
Zalecenia	9
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	10
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	10
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	15
Dobre praktyki	16
Zalecenia	16
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.....	17
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	17
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	22
Dobre praktyki	23
Zalecenia	23
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	24
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	24
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	26
Dobre praktyki	27
Zalecenia	27
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	27
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	27
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	28
Dobre praktyki	28
Zalecenia	28
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	28
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	28

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	30
Dobre praktyki	30
Zalecenia	31
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia.....	31
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7	31
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	34
Dobre praktyki	35
Zalecenia	35
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	35
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	35
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	39
Dobre praktyki	39
Zalecenia	39
5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny	40
Załączniki:.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków Zespołu Oceniającego...	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład Zespołu Oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Wiesław Ciechomski, członek PKA
członkowie:

1. prof. dr hab. Andrzej Cieślik, członek PKA
2. dr hab. Joanna Moczydłowska, członek PKA
3. mgr Marcin Wojtkowiak, ekspert PKA z grona pracodawców
4. mgr Anna Tuchewicz, obserwator z grona pracodawców
5. Agnieszka Kowalczyk, ekspert PKA ds. studenckich
6. mgr Grzegorz Kołodziej, ekspert PKA ds. postępowania ocenającego

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* prowadzonym na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonego przez Komisję na rok akademicki 2016/2017. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytację poprzedzono zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy prac etapowych oraz losowo wybranych prac dyplomowych wraz z ich recenzjami, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, a także studentami ocenianego kierunku.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków Zespołu Oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Przedsiębiorczość i inwestycje
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia pierwszego stopnia
Profil kształcenia	Praktyczny
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Studia stacjonarne
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Obszar nauk społecznych
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku	Dziedzina nauk ekonomicznych dyscypliny: nauki o zarządzaniu (wiodąca), ekonomia, finanse

(zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)		
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów/180 punktów ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych / liczba godzin praktyk	3 miesiące/ 8 punktów ECTS/ 200 godz.	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	- Innowacje w przedsiębiorstwie - Inwestycje w przedsiębiorstwie	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Licencjat	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	9 nauczycieli akademickich	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	41	-
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	2093	-

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium (Wyróżniająca / W pełni / Zadowolająca/ Częściowa / Negatywna)
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	Zadowolająca
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	Zadowolająca
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	Zadowolająca
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	Zadowolająca
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z

kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

W odpowiedzi na raport z wizytacji władze Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego nadesłały obszerne, zawierające łącznie 98 stron, wyjaśnienia i komentarze oraz załączniki zawierające przyjęte uchwały i inne dokumenty. W rezultacie kompleksowej oceny nadesłanych wyjaśnień oceny kryterium nr 5 i nr 6 zostały podniesione z noty „zadowolającej” na „w pełni”. Pozostałe oceny, w tym kryterium 2 i 3 nie zostały zmienione, ponieważ nadesłane wyjaśnienia posiadały niemal wyłącznie deklaracyjny charakter, który wymaga zweryfikowania podczas kolejnej oceny jakości kształcenia.

Jeśli chodzi o kryterium nr 5 „Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia”, to władze dziekańskie nadesłały informacje na temat działań podejmowanych na rzecz poszerzenia i intensyfikacji współpracy z podmiotami otoczenia zewnętrznego. Poinformowano o spotkaniach Rady Konsultacyjnej Praktyków, która liczy 69 osób oraz o nawiązaniu współpracy z kolejnymi przedsiębiorstwami i instytucjami z otoczenia zewnętrznego.

W przypadku kryterium nr 6 Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia nadesłano dodatkowe informacje poświęcone:

- nauczycielom akademickim, którzy biorą udział w programach międzynarodowych, stażach naukowych, szkoleniach i innych aktywnościach związanych z internacjonalizacją procesu kształcenia;
- zagranicznym wykładowcom, którzy prowadzą zajęcia w roku akademickim 2017/2018;
- międzynarodowej wymianie studentów;
- wprowadzenia przedmiotów obieralnych w języku angielskim;
- zasad nagradzania pracowników naukowo-dydaktycznych za publikacje z IF oraz w czasopismach z listy A.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium Wyróżniająca / W pełni / Zadowolająca/ Częściowa
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1.Koncepcja kształcenia

1.2.Prace rozwojowe w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej właściwych dla kierunku studiów

1.3.Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Przedsiębiorczość i inwestycje to jeden z niewielu kierunków o profilu praktycznym znajdujących się w ofercie Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu

Szczecińskiego. Obecnie w ramach kierunku realizowane są dwie specjalności: innowacje w przedsiębiorstwie oraz inwestycje w przedsiębiorstwie. Celem studiów na ocenianym kierunku jest przekazanie wiedzy interdyscyplinarnej z zakresu ekonomii, nauk o zarządzaniu i pokrewnych dyscyplin naukowych, a także rozwijanie umiejętności praktycznych w zakresie prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej oraz kształtowania przedsiębiorczych postaw. Tak sformułowane cele stanowiące podstawę koncepcji kształcenia są zgodne z misją Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania US z 29 stycznia 2015 roku. Spójność ta polega na konsekwentnym modyfikowaniu oferty dydaktycznej, w taki sposób aby była ona dostosowana do oczekiwań przedsiębiorców i wymogów współczesnego rynku pracy. Koncepcja kształcenia prawidłowo lokuje się również w strategii US na lata 2012-2020.

Wśród międzynarodowych wzorców, które zostały uwzględnione przy opracowywaniu tożsamości kierunku należy wymienić wskazówki Brytyjskiej Agencji Zapewnienia Jakości Szkolnictwa Wyższego oraz doświadczenia takich renomowanych uczelni jak Harvard Business School i Stanford University.

Jednym z głównych celów strategicznych Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania jest stworzenie mechanizmów zapewniających aktualizację programów nauczania, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rynku pracy. Interesariusze zewnętrzni nie byli bezpośrednio zaangażowani w przygotowanie koncepcji kształcenia i programu ocenianego kierunku, ale w sposób pośredni i częściowo sformalizowany (Rada Praktyków, w której skład wchodzi kilkoro pracodawców) uczestniczą w procesie weryfikacji efektów kształcenia (głównie poprzez realizację praktyk zawodowych) oraz w procesie dydaktycznym (część dydaktyków posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, część zajęć ma charakter wizyt studyjnych). Przy konstruowaniu założeń programowych kierunku konsultowano się między innymi z przedstawicielami Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości w Szczecinie, Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w Szczecinie, Stowarzyszenia Klaster ICT Pomorze Zachodnie, kierownictwem przedsiębiorstwa Finka sp. z o.o. oraz z innymi podmiotami.

1.2.

Atutem Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania jest wysoki potencjał naukowo-badawczy, który sprzyja pracom rozwojowym związanym z tożsamością i przyszłością kierunku. Pracownicy Wydziału aktywnie pozyskują fundusze zewnętrzne w konkursach grantowych i realizują wiele projektów badawczych. Wydział posiada kategorię A (przyznawaną w ramach parametryzacji jednostek naukowych) oraz uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w dyscyplinach naukowych: ekonomia, nauki o zarządzaniu oraz finanse.

Wydział realizuje badania naukowe oraz prace rozwojowe w dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*, to jest w dyscyplinach: nauki o zarządzaniu, ekonomia i finanse. Pracownicy Wydziału są wspomagani przez grupę praktyków w realizacji procesu dydaktycznego i badań naukowych w tych dziedzinach. Aplikacyjny charakter tych badań odnosi się w szczególności do przedmiotów specjalnościowych i umożliwia podnoszenie kompetencji zawodowych absolwentów. Władze i pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału wspierają studentów w zakresie prowadzenia badań realizowanych wspólnie z wykładowcami, czego efektem jest czynny udział studentów w konferencjach naukowych oraz aktywna działalność większości spośród 16 wydziałowych kół naukowych. Studenci współorganizują konferencje, spotkania z przedsiębiorcami i organizacjami otoczenia biznesu.

Międzynarodowe kontakty Wydziału i jego pracowników pozwalają korzystać z doświadczeń zagranicznych europejskich uczelni, w zakresie kształtowania koncepcji kształcenia i określania efektów kształcenia z uwzględnieniem procesów globalizacji

gospodarki światowej. W tym celu wykorzystano między innymi programy kursów przedsiębiorczości Harvard Business School, MIT i Stanford University. Dzięki temu w programie kształcenia znajduje się wiele przedmiotów kształtujących kompetencje i praktyczne studentów. Międzynarodowy charakter mają też kontakty w kadry naukowej i studentów w ramach programu Erasmus+ i Erasmus Mundus. W przypadku studentów są to głównie wyjazdy do Niemiec i Portugalii, natomiast w przypadku kadry dydaktycznej są to wyjazdy do Włoch, Niemiec, Portugalii i Hiszpanii.

1.3.

Kierunkowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* studia I stopnia zostały zatwierdzone Uchwałą Senatu. W uchwale nie przypisano efektów kształcenia do dziedzin i dyscyplin naukowych. Z pisemnej informacji uzyskanej od Pana Dziekana wynika, że podstawą efektów kształcenia są nauki o zarządzaniu, ekonomia i finanse. Przypisanie to należy ocenić jako prawidłowe, do którego będą odnosić się dalsze części analizy.

Efekty kierunkowe pogrupowano w trzy kategorie:

- efekty kształcenia w zakresie wiedzy – 20;
- umiejętności – 33;
- kompetencji społecznych – 8.

Jako właściwą dla profilu praktycznego należy uznać wyraźną przewagę efektów kształcenia z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych. Efekty kierunkowe charakteryzuje bardzo duży stopień szczegółowości.

Kierunkowe efekty kształcenia odniesiono do obszarowych efektów kształcenia dla nauk społecznych. Zdecydowana większość kierunkowych efektów kształcenia nie budzi zastrzeżeń. Wyjątek stanowi efekt K_W04 *Zna rodzaje i formy prawno-organizacyjne prowadzenia działalności gospodarczej na małą skalę. Rozpoznaje zasoby materialne i niematerialne w małym przedsiębiorstwie. Zna zasady zakładania i prowadzenia stowarzyszeń i fundacji.* Jest on złożony, a jego treść jest niespójna wewnętrznie, ponieważ obejmuje tak różne problemy, jak rodzaje i formy prawno-organizacyjne prowadzenia działalności gospodarczej, zasoby materialne i niematerialne w małym przedsiębiorstwie oraz zasady zakładania i prowadzenia stowarzyszeń i fundacji.

Kierunkowe efekty kształcenia tworzą ramy do zdobywania przez studentów umiejętności praktycznych właściwych dla zakresu działalności związanej z kierunkiem *przedsiębiorczość i inwestycje*.

Efekty przedmiotowe to w większości przypadków przepisane lub nieznacznie zmodyfikowane efekty kierunkowe, dlatego nie uwzględniają one w wystarczającym stopniu specyfiki przedmiotu. Znacząco utrudnia to ocenę, czy właściwie dobrano metody weryfikacji efektów kształcenia oraz czy zostały one w pełni osiągnięte. Przykładowo efekt sformułowany dla przedmiotu *e-biznes* „Zna zasady przedsiębiorczości, tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw” pokrywa się treściowo z kierunkowym efektem K_W20, efekt przyjęty dla przedmiotu *etyka w biznesie* „Zna zasady etycznego postępowania w biznesie” jest tożsamy z kierunkowym efektem K_W14, efekt „identyfikuje skutki procesów globalizacji i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy dla funkcjonowania małego przedsiębiorstwa lub organizacji non-profit” osiągany w ramach przedmiotu *internacjonalizacja małej firmy* jest kopią kierunkowego efektu K_U22, efekt „posiada podstawową wiedzę z zakresu norm prawnych istotnych dla przedsiębiorcy i lokalnego lidera przedsiębiorczości” przypisany do przedmiotu *Podstawy prawa dla ekonomistów* jest kopią efektu kierunkowego K_W15.

Należy krytycznie ocenić efekty sformułowane dla praktyk zawodowych. Tworzą je: jeden efekt z zakresu umiejętności i dwa efekty z zakresu kompetencji społecznych. Efekt z obszaru umiejętności przypisany do praktyk nie dotyczy kształtowania umiejętności

zawodowych, ale zbierania materiałów do pracy dyplomowej („potrafi zgromadzić materiał badawczy do pracy licencjackiej”). W trakcie rozmowy z członkami Zespołu Oceniającego Pani opiekun praktyk poinformowała, że taka formuła efektów kształcenia wynika z „odgórnego zalecenia, by efektów w sylabusie było jak najmniej”. Jednocześnie przyznała, że studenci oraz opiekunowie praktyk w zakładzie pracy przed rozpoczęciem praktyk nie mają wiedzy, jakie efekty kształcenia mają osiągnąć w ramach tego przedmiotu, a zalecenia zawarte w ramowym programie praktyk są na takim poziomie ogólności, że pasują do większości kierunków prowadzonych w jednostce. Tym samym nie uwzględniają profilu kompetencji zawodowych absolwenta, wynikającej z tego profilu specyfiki kierunku i profilu praktycznego, na którym jest on realizowany. Także efekty kształcenia sformułowane w sylabusie *seminarium dyplomowego* nie uwzględniają specyfiki przygotowywania prac dyplomowych na studiach na profilu praktycznym, ponieważ odnoszą się do badań, bez nawiązania do ich aplikacyjnego, praktycznego charakteru.

Kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób jasny i są zrozumiałe, zarówno dla studentów, jak i pracodawców. Dla sformułowania efektów kształcenia zastosowano terminologię odpowiadającą dziedzinie i dyscyplinom nauki właściwym dla ocenianego kierunku studiów. W zbiorze efektów kształcenia uwzględniono efekty kształcenia w zakresie języka obcego na poziomie B2 ESOKJ.

Istnieje realna możliwość osiągnięcia przez studentów kierunkowych efektów kształcenia pod warunkiem dostosowania metod i form prowadzenia zajęć do specyfiki profilu praktycznego. Wyjątek stanowią efekty powiązane z nauczaniem języków obcych. Nie jest możliwe ich osiągnięcie przez wszystkich studentów ze względu na sposób organizacji nauczania języków, zwłaszcza ograniczenie nauczania tylko do języka angielskiego oraz rozpoczęcie nauczania od 2 roku studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Właściwie określono kierunkowe efekty kształcenia, uwzględniając przy tym wymogi stawiane kierunkom prowadzonym na profilu praktycznym oraz dziedzinę i dyscyplinę naukowe, do których przypisano oceniany kierunek studiów. Wśród kierunkowych efektów kształcenia przeważają efekty z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych, co odpowiada wymaganiom profilu praktycznego. Efekty kształcenia, jak też treść sylabusów nie podlegały modyfikacjom. Należy zauważyć, że udział interesariuszy zewnętrznych w opracowaniu programu i efektów kształcenia miał bardzo pośredni charakter. Koncepcja kształcenia odpowiada aktualnym potrzebom i wyzwaniom rynku pracy, ale należy sukcesywnie poddawać ją ocenie i ewentualnej modyfikacji. Nie sformułowano szczegółowych efektów kształcenia osiąganych w ramach poszczególnych zajęć, co utrudnia ich weryfikację. Do praktyk zawodowych oraz seminarium dyplomowego nie przypisano efektów kształcenia adekwatnych do praktycznego profilu kształcenia.

Dobre praktyki

Nie stwierdzono.

Zalecenia

1. Zalecane jest sformułowanie efektów kształcenia osiąganych w ramach poszczególnych zajęć ze szczególnym uwzględnieniem efektów osiąganych w ramach praktyk zawodowych i seminarium dyplomowego adekwatnych do kompetencji zawodowych absolwenta kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* i praktycznego profilu studiów.
2. Zaleca się ściślejsze zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych w proces opiniowania i ewentualnej modyfikacji oferty kierunku, w szczególności na poziomie treści

przedmiotowych.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.1 Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

2.2 Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3 Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Stacjonarne studia pierwszego stopnia na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* trwają 3 lata (6 semestrów) i realizowane są w łącznym wymiarze 2093 godzin zajęć dydaktycznych o łącznej wartości 180 punktów ECTS. Na zajęcia z przedmiotów podstawowych przewidzianych jest łącznie 345 godzin (18,67%), na zajęcia kierunkowe 1020 godzin (55,2%), na zajęcia ogólnouczelniane 145 godzin (7,8%), grupa inne (np. BHP) obejmuje 8 godzin (0,4%).

Zajęcia wybieralne to 30 godzin wliczonych do puli przedmiotów podstawowych (1 ECTS), 200 godzin praktyk (zgodnie z sylabusem 8 ECTS) oraz 330 godzin przedmiotów specjalnościowych (28 ECTS) i seminarium dyplomowe (45 godzin, 16 ECTS). Łącznie odpowiednio 605 godzin o wartości 53 ECTS. Do puli przedmiotów do wyboru nie można wliczyć języków obcych. Jak wynika z rozmów ze studentami oraz osobami odpowiedzialnymi za organizację nauczania języków obcych, na wizytowanym kierunku nie stworzono możliwości uczenia się innego języka niż z język angielski. Pula zajęć do wyboru wynosi 29,4% ECTS, co oznacza, że jest nieznacznie niższa niż wymagane 30% ECTS.

W programie studiów uwzględniono trzymiesięczną praktykę zawodową, jednak przypisana jej wartość 8 ECTS (200 godzin) jest niewystarczająca. W naturalnym środowisku pracy obciążenie pracownika wynosi 8 godzin dziennie (biorąc pod uwagę czas trwania godziny dydaktycznej 45 minut – 6 godzin), dlatego spełnienie wymogu realizacji trzymiesięcznej praktyki oznacza konieczność przypisania praktykom zawodowym minimum 360 godzin (14 ECTS). Tylko taki wymiar praktyk pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia na studiach o profilu praktycznym. Umieszczenie praktyk w programie studiów jest właściwe (jest ona realizowana po 3, 4 i 5 semestrze), jednak w sylabusie nie ma informacji, czy, a jeśli tak, to w jaki sposób, różnią się efekty kształcenia osiągnane w ramach praktyk wraz z postępującym zaawansowaniem studiów. Dokumentacja przebiegu praktyk nie wskazuje, by praktyka odbywana po kolejnych semestrach pozwalała na osiąganie zróżnicowanych lub coraz bardziej specjalistycznych efektów kształcenia.

Praktyka odbywa się na podstawie umowy zawieranej przez Uczelnię z przedsiębiorstwem/instytucją, w której student odbywa praktykę. Student zobowiązany jest do samodzielnego znalezienia miejsca odbywania praktyk, co pozostaje w sprzeczności z obowiązkami Uczelni określonymi w rozporządzeniu w sprawie warunków prowadzenia studiów, na mocy którego uczelnia ma obowiązek zapewnienia studentom miejsca odbywania praktyk zawodowych. Z rozmowy z Panią opiekun praktyk wynika, że sposób sprawdzania miejsca odbywania praktyk ma charakter wrywkowy i ogranicza się do analizy informacji o danej organizacji w Internecie lub nie odbywa się wcale. Tym samym nie ma możliwości oceny, czy dobór miejsc odbywania praktyk jest właściwy, zwłaszcza że Uczelnia nie bierze w tym aktywnego udziału.

W kontekście oceny jakości kształcenia na kierunku o profilu praktycznym kluczowym zagadnieniem jest moduł praktyk zawodowych. Praktyki na ocenianym kierunku są podzielone na 3 etapy, co z punktu widzenia potrzeb i możliwości studentów stacjonarnych jest korzystnym rozwiązaniem. Dotychczas realizowane na ocenianym kierunku praktyki obejmowały swoim zakresem tylko 3 tygodnie, ale zmiany wynikające z wymagań dotyczących zakresu czasowego praktyk dla profilu praktycznego są wdrażane od obecnego roku akademickiego.

Pozytywnie należy ocenić wizyty studyjne u pracodawców (przez jednostkę odpowiedzialną za oceniany kierunek są one nazywane zajęciami terenowymi). Z analizy sprawozdań przygotowywanych przez studentów na podstawie wizyt studyjnych nie wynika jednak, jakie efekty kształcenia z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych są osiągane dzięki tego typu zajęciom. Z opisu tych zajęć i informacji uzyskanych w trakcie wizytacji wynika, że mają one dość ogólny charakter i służą głównie zapoznaniu się z działalnością wizytowanych firm i instytucji oraz poznaniu zadań, które są przez nie realizowane. W związku z tym pozwalają głównie na pogłębianie efektów z obszaru wiedzy i (w bardziej ograniczonym zakresie) uzupełniania efektów z obszaru umiejętności podczas zajęć na terenie Uczelni, które są ich kontynuacją (jednym z wyjątków jest możliwość realizacji zajęć w laboratorium Inter Lab, w Akademickim Inkubatorze Przedsiębiorczości, których wymiar w miarę możliwości powinien być zwiększony).

Plan studiów wymaga korekty. Przedmiot *narzędzia informatyczne w małych firmach* umieszczono dopiero na 3 roku studiów. Powinien on być na roku pierwszym, ponieważ studenci potrzebują umiejętności informatycznych od początku studiów. Uzasadnione jest także rozpoczęcie nauczania języka obcego od pierwszego semestru. Sekwencja pozostałych zajęć jest właściwa. Przedmioty podstawowe i kierunkowe skoncentrowane są w pierwszych trzech semestrach. Zajęcia do wyboru oraz seminaRIA dyplomowe ujęte zostały w trzech ostatnich semestrach.

Analiza rozkładu zajęć wykazała, że organizacja zajęć nie budzi żadnych zastrzeżeń i jest zgodna z zasadami higieny psychicznej.

Na ocenianym kierunku nie są prowadzone zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Nauka języka obcego prowadzona jest przez cztery semestry, od trzeciego semestru studiów. Na naukę języka obcego przeznaczono 120 godzin dydaktycznych (łącznie nakład pracy studenta określony w sylabusie przedmiotu to 300 godzin, z których aż 30 zadeklarowano jako czas przeznaczony na zaliczenie). W ocenie kadry odpowiedzialnej za nauczanie języków jest to wymiar niewystarczający, aby wszyscy studenci osiągnęli poziom B2. W trakcie spotkania z dyrektorem Centrum Nauczania Języków Obcych oraz lektorem koordynującym nauczanie języków na wizytowanym kierunku ustalono, że osiąganie efektów kształcenia z zakresu języków znacząco utrudnia także fakt, że ich uczenie rozpoczyna się od 2 roku studiów. Rok pierwszy ogranicza się do zbadania wejściowych umiejętności językowych (test), po czym studenci we własnym zakresie mają uzupełnić braki w wiedzy i umiejętnościach. Nie ma żadnych przesłanek potwierdzających, że roczna przerwa po maturze sprzyja samodzielnej edukacji językowej. Istnieje uzasadnione podejrzenie (częściowo potwierdzone przez Pana Rektora), że rezygnacja z nauczania języków na pierwszym roku studiów wynika głównie z przesłanek finansowych (na pierwszym roku jest więcej studentów, stąd istniałaby konieczność uruchomienia większej liczby grup, co pociąga za sobą określone koszty). Efektywność nauczania języka obniża również to, że z uwagi na małą liczebność studentów na ocenianym kierunku (kilkunastu na roku) jest tylko jedna grupa językowa, w której kształcą się studenci o zróżnicowanym wyjściowym poziomie wiedzy i umiejętności. Znacząco utrudnia to dostosowanie metod i form kształcenia do realnych potrzeb i możliwości studentów. Organizacja procesu kształcenia języków obcych uniemożliwia osiągnięcie efektu

kształcenia K_U20 i K_U21, tym samym uzyskanie ważnej, cenionej przez pracodawców kompetencji zawodowej. Wskazuje na to analiza prac zaliczeniowych z języka angielskiego, które wprawdzie odnoszą się do specjalistycznego słownictwa z zakresu nauk ekonomicznych, ale skala trudności zadań jest adekwatna do poziomu B1. To znaczy, że wymiar tych zajęć nie pozwala na osiągnięcie kierunkowych efektów kształcenia.

Treści programowe ujęte zostały w sylabusach przygotowanych dla wszystkich przedmiotów znajdujących się w programie kształcenia ocenianego kierunku studiów. Treści programowe zostały ujęte odrębnie dla wykładów i ćwiczeń. Zakres szczegółowości treści programowych jest właściwy (poza praktykami zawodowymi, w których są one sformułowane na zbyt wysokim poziomie ogólności i w małym stopniu powiązane ze specyfiką kierunku). W większości przypadków treści kształcenia są powiązane z kierunkowymi efektami kształcenia, do których przypisano poszczególne przedmioty. Nie można jednak potwierdzić pełnej spójności treści kształcenia ze szczegółowymi efektami kształcenia, a za ich pośrednictwem z kierunkowymi efektami kształcenia, ze względu na wzmiankowany fakt niesprecyzowania szczegółowych przedmiotowych efektów kształcenia.

Treści programowe wskazane w sylabusach odpowiadają aktualnemu stanowi zastosowań w praktyce wyników badań związanych z ocenianym kierunkiem, jednak wsparcie w postaci wskazanej studentom literatury nie spełnia kryterium aktualności. W sylabusach jako literaturę obowiązkową wymieniono publikacje z lat 90. XX wieku i wczesnych 2000., czyli starszą niż 15 lat, co przy dynamicznym rozwoju dyscyplin wskazanych jako źródło efektów kształcenia oraz zmian prawnych powoduje, że jest to literatura przestarzała i trudno dostępna. Przykładem są publikacje zalecane w sylabusach przedmiotów: *ocena efektywności inwestycji*, *psychologia w zarządzaniu*, *metody ilościowe w zarządzaniu przedsiębiorstwem*, *metody twórczego rozwiązywania problemów*, *problemy biznesowe w praktyce*. Niektóre publikacje zalecane studentom są nieadekwatne do treści przedmiotowych. Przykładowo w sylabusie przedmiotu *Inwestycje zagraniczne* nie uwzględniono literatury dotyczącej bezpośrednio inwestycji zagranicznych.

Zakres ujętych w programie kształcenia treści programowych jest kompleksowy z punktu widzenia założonych kierunkowych efektów kształcenia. Występuje jednak problem nieuzasadnionego powtarzania tych samych treści w ramach różnych przedmiotów, na przykład treści przedmiotowe zawarte w sylabusie *przedsiębiorczości* w znaczącym stopniu pokrywają się z treściami z sylabusu przedmiotu *podstawy ekonomiki przedsiębiorstw*. Wyraźne dublowanie się treści występuje także w sylabusach przedmiotów: *system wspierania małych firm* oraz *finansowanie małych firm*.

Metody kształcenia określone zostały w sylabusach przedmiotów. Na ocenianym kierunku studiów stosowany jest szeroki zakres metod dydaktycznych. Uwzględniają one w szczególności przygotowanie się studenta do zajęć dydaktycznych przez gromadzenie materiałów i danych, studia literatury przedmiotu i innych zasobów wskazanych przez nauczyciela akademickiego, przygotowanie projektów i innych opracowań, w tym prezentacji. Należy zauważyć, że wizytowana jednostka nie ma opracowanego standardu projektu, co powoduje, że poziom prac projektowych jest bardzo zróżnicowany. Niektóre prace określane jako projektowe zawierają wyłącznie treści teoretyczne (definicje pojęć, klasyfikacje) bez odniesienia do praktyki, tym samym nie spełniają one podstawowych standardów prac projektowych realizowanych na studiach na profilu praktycznym. Pozytywnie wyróżniają się projekty przygotowywane w ramach przedmiotu *marketing w małej firmie*.

Ważną formą zajęć są wizyty terenowe wskazane w sylabusach niektórych przedmiotów (np. *problemy biznesu w praktyce*, *e-biznes*, *finansowanie małych firm*). Ideę tej formy zajęć należy ocenić wysoko, ponieważ pozwala ona studentom na poznawanie specyfiki różnych organizacji oraz spotkania z praktykami biznesu bezpośrednio w ich środowisku pracy. Niestety, zajęcia te nie są w żaden sposób dokumentowane, nie wskazuje się, które efekty

kształcenia zostają w trakcie tych wizyt osiągnięte. Studenci nie przygotowują raportów lub innych prac obrazujących, czego się nauczyli w trakcie tych wizyt. Powoduje to traktowanie tej formy zajęć przez studentów jako swoistej „wycieczki” bardzo luźno powiązanej z procesem dydaktycznym.

Studenci mają zapewniony odpowiedni dostęp do wykładowców poza zajęciami w ramach konsultacji. Pozwala to na wspieranie indywidualnego rozwoju studentów, zachęcanie ich do aktywności i rozwiązywanie problemów, na jakie natrafiają w trakcie studiów.

Generalnie, przegląd sylabusów i hospitacje zajęć wskazują na prawidłowe dostosowanie metod i form dydaktycznych do charakteru poszczególnych przedmiotów, co pozwala na osiągnięcie zamierzonych efektów kształcenia pod warunkiem rzetelnej realizacji zadeklarowanych w sylabusach metod i form dydaktycznych. Wyjątek stanowią języki obce (zbyt mała liczba godzin w stosunku do potrzeb studentów, zła organizacja procesu nauczania), praktyka zawodowa (brak sformułowania efektów kształcenia adekwatnych do specyfiki praktyk na profilu praktycznym), seminarium dyplomowe (efekty kształcenia typowe dla profilu ogólnoakademickiego).

2.2.

System sprawdzania i oceniania realizacji efektów kształcenia opiera się na rozwiązaniach zawartych w Regulaminie studiów, innych regulacjach wewnętrznych Uczelni i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek oraz sylabusach przedmiotów. Regulamin studiów określa ogólne warunki i zasady związane z oceną i zaliczaniem przedmiotów, semestrów i całego toku studiów. Określa ramy organizacyjne przebiegu studiów, wprowadza skalę ocen, określa prawa i obowiązki studenta w zakresie weryfikacji efektów kształcenia. Regulacje te są zgodne z powszechnie obowiązującymi regulacjami w krajowym szkolnictwie wyższym i stanowią właściwą podstawę do sprawdzania i oceniania postępów studentów w uczeniu się.

Podstawowymi formami weryfikacji efektów kształcenia są: sprawdziany pisemne, kolokwia, projekty (indywidualne i grupowe), prezentacje, referaty, dyskusje, egzaminy ustne i pisemne (opisowe i testowe). Można potwierdzić, iż metody i zasady oceny określone są w sylabusach, choć poziom precyzji tego opisu jest bardzo zróżnicowany. Na przykład w bardzo wielu sylabusach pojawia się kryterium „weryfikacja przez obserwację” lub wysoki udział w ocenie końcowej ma „udział w dyskusji”, ale brakuje kryteriów oceny tego udziału oraz powiązania z efektami kształcenia właściwymi dla profilu praktycznego studiów.

Inny problem to projekty, które stanowią podstawę zaliczenia kilku przedmiotów, mimo że czas na ich przygotowanie naliczono oddzielnie w każdym z sylabusów. Na przykład prace projektowe, które zostały wskazane jako dokumentacja weryfikacji efektów kształcenia osiągniętych w ramach przedmiotu *problemy biznesu w praktyce* (nakład pracy na projekt wskazano w sylabusie aż na 46 godzin) dotyczyły treści występujących w sylabusach innych przedmiotów i nosiły ślady sprawdzania przez nauczycieli akademickich prowadzących te przedmioty. Jako projekty zaliczające przedmiot *problemy biznesu w praktyce* wskazano prace przygotowane w ramach przedmiotów *tworzenie biznesplanu przedsięwzięcia* (liczba godzin na projekt – 8), *tworzenie i funkcjonowanie małej firmy* (liczba godzin na projekt – 7, *zarządzanie strategiczne małą firmą* (czas na przygotowanie projektu – 12 godzin). Oznacza to podwójne naliczanie godzin pracy własnej studenta na przygotowanie projektów, tym samym zaburza obraz autentycznej aktywności przeliczanej na punkty ECTS. Mają miejsce także przypadki odwrotne, to znaczy wśród form weryfikacji efektów kształcenia wymienia się projekt, a w nakładzie pracy własnej studenta na pracę projektową wlicza się 0 godzin (np. sylabusy przedmiotów *tworzenie biznesplanu przedsięwzięcia*, *zarządzanie kapitałem trwałym*).

Studenci ocenianego kierunku przygotowują pracę dyplomową. Uczelnia dokonuje w odniesieniu do wszystkich prac dyplomowych sprawdzania stopnia ich samodzielności za pomocą systemu antyplagiatowego. Na Wydziale wprowadzono ujednolicone procedury związane z procesem przygotowania prac dyplomowych. Nie określono jednak standardu wymogów merytorycznych dotyczących prac licencjackich na profilu praktycznym. Tematy prac są zgodne z kierunkiem kształcenia. Na bazie wylosowanych do oceny prac odnotowano przypadki niewłaściwego formułowania celów prac. Celem nie może być „przybliżenie...” czy „analiza”, ale identyfikacja (diagnoza) problemu i zaproponowanie sposobów jego rozwiązania (doskonalenie jakiegoś procesu, stanu, formy działania). Analiza prac licencjackich wykazała, iż ich poziom merytoryczny jest zróżnicowany, a wartość aplikacyjna raczej ograniczona. Pozytywny jest natomiast fakt, iż prace są skrupulatnie oceniane przez promotorów i recenzentów. Część ocen została zawyżona.

Oceny realizacji efektów kształcenia związanych z poszczególnymi przedmiotami dokonują co do zasady nauczyciele akademicki prowadzący te przedmioty. Weryfikacja wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych studentów przez szersze gremium ma miejsce jedynie w przypadku egzaminów dyplomowych z udziałem przewodniczącego komisji, promotora i recenzenta. Dobór nauczycieli akademickich przeprowadzających sprawdzanie i dokonujących oceny osiągnięcia efektów kształcenia nie budzi zastrzeżeń.

Na ocenianym kierunku studiów nie są prowadzone zajęcia z wykorzystaniem metod kształcenia na odległość.

Uczelnia deklaruje w raporcie samooceny (sylabus praktyk), że efekty osiągnięte podczas praktyk potwierdzone są wpisami w dziennikach praktyk. W rzeczywistości taka forma jak dziennik praktyk nie funkcjonuje, a zaliczenie odbywa się na podstawie karty praktyk. Informacje tam zawarte mają charakter ogólnikowy, nie odnoszą się do kierunkowych efektów kształcenia. Kierunkowy opiekun praktyk nie sprawdza rzetelności realizowania programu praktyk. Nie ma żadnej merytorycznej informacji zwrotnej sformułowanej przez opiekuna praktyk po stronie pracodawcy (zaliczenie następuje wyłącznie na podstawie pieczętki). Zaliczenie praktyk nie kończy się oceną. Brakuje poprawnej metodologicznie ewaluacji miejsc odbywania praktyk, ich organizacji i przebiegu. Jednostka opracowała wprawdzie narzędzie do badania opinii studentów na ten temat praktyk, ale jest ono bardzo rzadko wypełniane, a wyniki nie uwzględniają podziału na kierunki studiów, co uniemożliwia formułowania na tej podstawie jakichkolwiek wiarygodnych wniosków. Stwierdzono następujące uchybienia i nieprawidłowości:

- brak spójności między założonymi w sylabusie efektami a informacjami zawartymi w kartach odbycia praktyk,
- karty odbycia praktyki nie odnoszą się do efektów kształcenia i najczęściej obejmują wykaz ramowych zadań i czynności, który ogranicza możliwość skutecznej i rzetelnej weryfikacji efektów kształcenia zawartych w sylabusie,
- praktyki zaliczane na podstawie wcześniejszego doświadczenia zawodowego nie są poddawane skutecznej weryfikacji w zakresie osiągniętych efektów, np. uznanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, który zawiera jedynie kody PKD wskazujące na potencjalny zakres działalności nie są wystarczającym poświadczeniem osiągnięcia efektów kształcenia,
- niezgodność pomiędzy miejscem praktyki (np. ośrodek pomocy społecznej, który realizuje zadania z zakresu polityki społecznej) a kierunkiem studiów, efektami kształcenia i umiejętnościami, jakie powinien w rezultacie praktyki osiągnąć student,
- umowa zlecenie stanowiąca potwierdzenie zatrudnienia w charakterze „supervisora” w obiekcie gastronomicznym (wśród obowiązków zawodowych wskazano ogólne obowiązki z zakresu obsługi gości) niezgodna z kierunkiem studiów.

Część studentów zalicza praktyki na podstawie pracy zawodowej (kwestię tę określa regulamin), jednak zasady tego zaliczania są bardzo ogólne i nie pozwalają na skuteczną weryfikację efektów. Wśród dokumentów, na podstawie których student może uzyskać zaliczenie praktyki wymieniony jest m.in. wpis do ewidencji działalności gospodarczej, który z racji swojej konstrukcji nie pozwala na skuteczną weryfikację (ze względu na wskazanie jedynie ogólnych kodów działalności, co nie musi być tożsame z rzeczywiście prowadzoną działalnością, a przede wszystkim brak jakichkolwiek odniesień do efektów kształcenia). Niewystarczającym i nieuzasadnionym z punktu widzenia założonych efektów kształcenia jest wskazanie, że warunkiem zaliczenia praktyki może być założenie własnej firmy przez studenta lub grupę studentów z jednoczesnym wskazaniu klauzuli osiągnięcia założonego w biznesplanie firmy poziomu przychodów, jako formy weryfikacji.

2.3.

Zasady rekrutacji na studia I stopnia są jasne i opierają się na wymogu zdania egzaminu maturalnego, a rekrutacja prowadzona jest na podstawie listy rankingowej według wybranych ocen na dyplomie maturalnym. Przyjęto algorytm obliczania punktów rekrutacyjnych bazujący na wynikach matury z jednego z przedmiotów: matematyka/geografia /historia/wiedza o społeczeństwie oraz język nowożytny. Przyjęte zasady rekrutacji na studia I stopnia nie budzą wątpliwości.

Warunki i tryb rekrutacji na studia są uchwalane przez Radę Wydziału, a następnie opiniowane przez Senacką Komisję ds. Kształcenia oraz zatwierdzane przez Senat Uniwersytetu Szczecińskiego. Zasady postępowania kwalifikacyjnego uregulowane są uchwałami nr 55/2015 oraz 127/2016 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego. Rekrutacja prowadzona jest poprzez system Elektronicznej Rejestracji Kandydatów. Proces rekrutacji prowadzony jest przez Wydziałową Komisję Rekrutacyjną. Szczegółowe zasady rekrutacji są powszechnie dostępne na stronie internetowej Uczelni. Na podstawie analizy dokumentacji można stwierdzić, że proces rekrutacyjny jest przejrzysty i uwzględnia zasadę równych szans, co potwierdzili studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym. Z punktu widzenia studentów liczba przyjmowanych kandydatów jest dostosowana do potencjału dydaktycznego kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*.

Zasady przenoszenia się z innych uczelni (lub z innego kierunku studiów), reguły wznowienia studiów celem ich ukończenia i/lub złożenia i obrony pracy dyplomowej określa Regulaminu studiów. W Regulaminie studiów przewidziano możliwość potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną. Przyjęte w tym zakresie rozwiązania nie budzą zastrzeżeń. Na wizytowanym kierunku nie było dotychczas takich przypadków z uwagi na brak zainteresowania kandydatów.

Proces dyplomowania wymaga doskonalenia przez dopracowanie efektów kształcenia realizowanych w ramach seminarium dyplomowego oraz opracowanie standardu pracy dyplomowej na studiach o profilu praktycznym potwierdzającej umiejętności studenta w zakresie rozwiązywania problemów właściwych dla specyfiki kierunku studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program kształcenia nie może być w obecnym kształcie oceniony na ocenę „w pełni” , ponieważ cechuje go kilka istotnych usterek wymagających korekty. Po pierwsze liczba punktów ECTS i wymiar godzinowy przypisany praktykom zawodowym są zbyt niskie. Określony przepisami wymóg organizacji praktyk w wymiarze 3 miesięcy oznacza, że powinny one obejmować minimum 360 godzin (12 tygodni, minimum 6 godzin dziennie przy 5-dniowym tygodniu pracy) oraz 12 – 14 ECTS. Na ocenianym kierunku brakuje poprawnej metodologicznie ewaluacji miejsc odbywania praktyk, ich organizacji i przebiegu. Efekty kształcenia przypisane praktykom są bardzo ogólnikowe, nie są powiązane z praktycznym

profilem kształcenia, ponieważ nie uwzględniają w wystarczającym stopniu umiejętności zawodowych i kompetencji społecznych, które ma osiągnąć student. Nie opracowano narzędzia do weryfikacji efektów kształcenia osiąganych w trakcie praktyki zawodowej.

Po wtóre system nauczania języków obcych jest mało efektywny, co wynika z braku zajęć z języka obcego na pierwszym roku studiów oraz łączenie w jedną grupę studentów o bardzo zróżnicowanym poziomie kompetencji językowych.

Po trzecie nie opracowano szczegółowych efektów kształcenia oddających specyfikę każdego z przedmiotów (wiele efektów przedmiotowych to kopie efektów kierunkowych). Brakuje standardu pracy projektowej, co powoduje, że część z nich to prace bez walorów aplikacyjnych. Nakład pracy studenta na aktywność własną lub zaliczenie w przypadku niektórych przedmiotów jest przeszacowany (np. 30 godzin na zaliczenie języka obcego, 46 godzin na projekt w ramach przedmiotu *problemy biznesu w praktyce*). Zajęcia studyjne (wyjścia do firm) nie są w żaden sposób dokumentowane, co powoduje, że nie wiadomo, jakie efekty kształcenia przypisuje się tej formie zajęć. Stwierdzono zbędne powtarzanie treści w ramach różnych przedmiotów oraz projektów (ta sama praca projektowa na zaliczenie *problemów biznesu w praktyce* i innych przedmiotów). Sylabus seminarium dyplomowego jest typowy dla zajęć na kierunku ogólnoakademickim. Prace dyplomowe, choć zawierają element badań, to ogólnikowość i poziom wniosków powoduje, że ich wartości aplikacyjna jest stosunkowo niska. Uczelnia nie gwarantuje studentom ocenianego kierunku przedmiotów do wyboru na poziomie określonym w rozporządzeniu w sprawie warunków prowadzenia studiów, tj. nie mniejszym niż 30%. Sekwencja przedmiotów w planie studiów jest właściwa, z wyjątkiem języka obcego (jego nauka rozpoczyna się na 2 roku) oraz przedmiotu kształtującego umiejętność posługiwania się narzędziami informatycznymi, który znajduje się w planie studiów dopiero na 3 roku.

Dobre praktyki

Nie stwierdzono.

Zalecenia

1. Konieczne jest opracowanie szczegółowych efektów kształcenia dla praktyki zawodowej adekwatnych do sylwetki absolwenta kierunku oraz praktycznego profilu kształcenia. Należy dokonać modyfikacji dostosowujących sylabusy dla praktyk zawodowych do specyfiki profilu praktycznego (przeważać powinny efekty z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych). Niezbędne jest dostosowanie wartości punktów ECTS oraz liczby godzin odbywania praktyk do wymogów wynikających z aktów prawnych regulujących kształcenie na profilu praktycznym, aby spełnić wymagania związane z tym profilem studiów. Zwiększeniu powinien ulec także wymiar praktyk (12 punktów ECTS i 360 godzin).
2. W odniesieniu do praktyki zawodowej, która stanowi kluczowy element na studiach o profilu praktycznym, rekomenduje się wprowadzenie zasady jej zaliczania na ocenę. Należy starannie weryfikować efekty kształcenia osiągane w miejscu pracy zawodowej, na podstawie których zaliczana jest praktyka zawodowa, a tym samym nie ograniczać się do przyjmowania, jako dowodu ich osiągnięcia samego wpisu do CEiDG. Należy mieć na uwadze, że sam wpis nie jest dokumentem pozwalającym na skuteczną weryfikację efektów kształcenia, ponieważ może zawierać informacje o planowanym, ale nie rzeczywiście realizowanym przedmiocie działalności.
3. Zaleca się opracowanie form i narzędzi oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia przewidzianych dla praktyk zawodowych w ścisłej współpracy z opiekunem praktyk po

stronie zakładu pracy. Ponadto rozmowa ze studentem po zakończonej praktyce powinna być obligatoryjnym elementem procesu weryfikacji efektów kształcenia.

4. Jak do tej pory efekty kształcenia, jak też treść sylabusów nie podlegały modyfikacjom. W związku z powyższym zaleca się przeprowadzenie analizy potrzeb i zasadności ewentualnych korekt, włączając w ten proces interesariuszy zewnętrznych. Dotyczy to przede wszystkim przedmiotów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym, a w szczególności praktyk zawodowych, w odniesieniu do których należy zdecydowanie dokonać zmian w zakresie efektów przedmiotowych, metod i sposobów weryfikacji efektów oraz zasad kontroli i ewaluacji praktyk (szczegóły zostały przedstawione w opisie kryterium nr 2).
5. Należy zapewnić możliwość wyboru przedmiotów/modułów kształcenia w wymiarze odpowiadającym przynajmniej 30% łącznej liczby przewidzianych w programie studiów punktów ECTS.
6. Zalecane jest opracowanie standardu wymogów merytorycznych w stosunku do prac licencjackich przygotowywanych na studiach na profilu praktycznym oraz sylabusu seminarium dyplomowego uwzględniającego profil praktyczny.
7. Należy zmienić organizację nauczania języków obcych w taki sposób, by możliwe było osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia przypisanych temu przedmiotowi. Zaleca się zmianę sposobu podziału studentów na grupy zaawansowania zajęć z języka obcego, dobrym rozwiązaniem wydaje się połączenie grup studentów z kilku kierunków, a następnie podzielenie ich na grupy zajęciowe według poziomu zaawansowania. Zalecana byłaby również zmiana podejścia do nauczania języków obcych tak aby lepiej przygotować studentów do wyjazdów zagranicznych i uczestnictwa w międzynarodowych programach wymiany studentów, a później także do pracy w międzynarodowym środowisku. W szczególności, należałoby wprowadzić obowiązek uczęszczania na lektoraty na każdym roku studiów oraz zdecydowanie podnieść wymagania w stosunku do studentów na zajęciach prowadzonych przez lektorów, tak aby rzeczywiste efekty nauczania były spójne z efektami deklarowanymi na poziomie szkoły wyższej (B2). Zaleca się wprowadzenie lektoratów z języka obcego na I roku studiów. Ponadto, konieczne jest stymulowanie studentów do aktywnego korzystania z języka obcego nie tylko w ramach obowiązkowych lektoratów, ale również poprzez aktywne zachęcanie ich do uczęszczania na przedmioty prowadzone w językach obcych, a szczególnie w języku angielskim
8. Zaleca się przeniesienie na rok pierwszy zajęć kształtujących umiejętności korzystania z narzędzi informatycznych.
9. Zaleca się aktualizację literatury w sylabusach, ponowne oszacowanie pracy własnej studenta adekwatnie do realnych obciążeń oraz wyeliminowanie nieuzasadnionego powtarzania się treści przedmiotowych i tematów prac projektowych.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia

3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1.

Zasady projektowania i przygotowywania dokumentów dotyczących procesu uruchamiania nowych programów, kierunków i specjalności zostały określone w Uchwale Nr

24/2016 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 25 lutego 2016 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących uchwalania programów kształcenia dla studiów wyższych, studiów doktoranckich, studiów podyplomowych oraz kursów doksztalających. Ponadto szczegółowe zasady opiniowania propozycji oraz tworzenia nowych kierunków studiów na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania określa Zarządzenie Nr 13 Dziekana z dnia 11 kwietnia 2013 r. Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami efekty kształcenia są opracowywane przez Zespoły Kierunkowe ds. Jakości i Programów Kształcenia z wykorzystaniem wzorców międzynarodowych i krajowych.

Z inicjatywy Zespołów przeprowadzane są wśród studentów badania przydatności i zrozumiałości efektów kształcenia. Efekty kształcenia są również porównywane z efektami przyjętymi przez uczelnie ekonomiczne. W procesie projektowania efektów kształcenia dla danego kierunku członkowie Zespołów Kierunkowych konsultują się z praktykami, w tym osobami powołanymi do Rady Konsultacyjnej Praktyków WNEiZ, szczególnie w zakresie sposobu definiowania umiejętności i kompetencji społecznych.

Istotnym elementem dostosowania efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy jest też kierowanie się zaleceniami organizacji zawodowych. W tworzeniu programów kształcenia biorą również udział interesariusze wewnętrzni, tj. przedstawiciele studentów będący członkami Samorządu oraz członkowie minimum kadrowych danego kierunku. Dodatkowym działaniem, pozwalającym uwzględnić opinie pracodawców o umiejętnościach i kwalifikacjach absolwentów Wydziału, są spotkania i badania ankietowe przeprowadzane przez Akademickie Biuro Karier wśród zachodniopomorskich pracodawców. Ich celem jest uzyskiwanie wiarygodnych danych na temat stopnia przygotowania absolwentów Wydziału do oczekiwań pracodawców.

Zadania w procesie projektowania efektów kształcenia w odniesieniu do poszczególnych organów i gremiów, zarówno na poziomie Jednostki, jak i Uczelni zostały szczegółowo określone w procedurze dotyczącej tworzenia nowych kierunków studiów i specjalności na WNEiZ. Jednostki organizacyjne przedstawiają propozycję utworzenia nowego kierunku Wydziałowemu Zespołowi ds. Jakości i Programów Kształcenia, który następnie na posiedzeniu z udziałem Przewodniczących Zespołów Kierunkowych ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz Dyrektorów Instytutów ocenia zasadność utworzenia takiego kierunku. Po pozytywnej opinii Wydziałowego Zespołu Dziekan powołuje Zespół Kierunkowy, którego zadaniem jest przygotowanie programu kształcenia. Po pozytywnym zaopiniowaniu przez Zespół Wydziałowy, program jest opiniowany przez Radę Wydziału, a następnie przekazywany do Uczelnianego Zespołu Rektorskiego ds. Jakości i Programów Kształcenia, który wyznacza eksperta oceniającego efekty kształcenia. Po jego pozytywnej opinii oraz pozytywnej opinii Komisji Senackiej ds. Kształcenia podejmowana jest przez Senat uchwała zatwierdzająca efekty kształcenia dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów. Ostatnim etapem jest zatwierdzenie programu kształcenia przez Radę Wydziału.

Zakres działania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia obejmuje okresowe przeglądy i doskonalenie programów kształcenia, które realizowane są poprzez:

- analizę programów kształcenia pod względem ich zgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz z zakładanymi efektami kształcenia i kwalifikacjami związanymi z ukończeniem studiów;
- ankietyzację studentów, absolwentów oraz pracodawców;
- weryfikację systemu punktów ECTS;
- sprawdzenie spełniania wymagań dotyczących minimum kadrowego i kwalifikacji zespołu nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na kierunku studiów.

Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami za dokonywanie okresowych przeglądów programów kształcenia odpowiadają Zespoły Kierunkowe ds. Jakości i Programów Kształcenia po zasięgnięciu opinii zespołu nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego

kierunku studiów. Wspólną opinię Zespół przedkłada kierownikowi podstawowej jednostki organizacyjnej Uczelni, który na koniec roku akademickiego przedstawia ją radzie tej jednostki. Ponadto prowadzona jest ocena warunków realizacji procesu kształcenia, która obejmuje:

- infrastrukturę dydaktyczną z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych;
- liczebność grup studenckich;
- racjonalność harmonogramu zajęć;
- dostęp do pomocy naukowych (w tym biblioteki), informatycznych i audiowizualnych;
- dostęp studentów i doktorantów do: regulaminu studiów, regulaminu pomocy materialnej, programów kształcenia oraz informacji dotyczących wymagań egzaminacyjnych i zaliczeniowych;
- kontakt z nauczycielami akademickimi w ramach konsultacji;
- obsługę administracyjną procesu kształcenia, w tym poziom informatyzacji;
- wykorzystanie nowoczesnych i zróżnicowanych metod kształcenia.

Wyżej wspomniana ocena dokonywana jest przez Kierunkowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia i uwzględnia się w niej badania ankietowe przeprowadzane wśród studentów. Ankietyzacja przeprowadzana na Wydziale obejmuje: ocenę jakości studiów, której celem jest weryfikacja jakości pracy administracji, stanu bazy dydaktycznej, jakości nauki w zakresie języków obcych i innych aspektów procesu dydaktycznego, ocenę przebiegu i efektów praktyk studenckich oraz ankietę jakości zajęć dydaktycznych. Wyniki ankietyzacji dostępne są na stronie internetowej Jednostki.

Ze względu na niską frekwencję udziału studentów w badaniu jakości studiów, Zespół analizuje jedynie zagregowane wyniki ankiet dla całej Jednostki, a następnie na tej podstawie opracowuje propozycje działań naprawczych. Ponadto istotnym elementem uwzględnianym przez Kierunkowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia w procesie monitorowania programu kształcenia, są wnioski wynikające z realizacji procedury hospitacji zajęć dydaktycznych, które odbywają się w każdym semestrze. Nauczyciele nie są informowani o terminie hospitacji, co sprzyja procesowi oceny. Istotną słabością z punktu widzenia zaangażowania studentów w proces projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowych przeglądów programu kształcenia jest fakt, że w skład Kierunkowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia, będącego centralnym gremium w zakresie prac nad efektami kształcenia wizytowanego kierunku, nie jest obecnie włączony przedstawiciel tej grupy społeczności akademickiej. Student jest natomiast członkiem Wydziałowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia, jednakże jest to przedstawiciel tylko jednego kierunku studiów przez co nie jest on w stanie formułować opinii dotyczącej programów kształcenia na pozostałych kierunkach prowadzonych przez Wydział.

Zbieranie i wykorzystanie opinii pracodawców do tworzenia i doskonalenia programów kształcenia to jedno z głównych zadań Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Szczecińskim. Opinie te są zbierane w ramach ankietyzacji prowadzonej przez Akademickie Biuro Karier. Jak do tej pory badania te były realizowane na niewielkiej próbie, więc ich użyteczność dla ewentualnej modyfikacji programu studiów na ocenianym kierunku jest dość ograniczona, ale warto je dalej prowadzić i rozwijać, ponieważ pozwalają na uzyskanie informacji i ogólnych kompetencjach, jakich aktualnie oczekują od absolwentów pracodawcy.

Na podstawie opinii wyrażonych podczas spotkań z Zespołem Oceniającym przez interesariuszy procesu kształcenia, w tym m.in. członków Kierunkowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia ustalono, że program kształcenia wizytowanego kierunku nie został dotychczas poddany kompleksowemu przeglądowi. Należy podkreślić, że pierwszy pełny cykl procesu kształcenia zakończył się w roku akademickim 2015/2016. W związku z powyższym, jak wynika z opinii interesariuszy procesu kształcenia uzyskanych w toku wizytacji, dotychczas

realizowano działania związane przede wszystkim z bieżącym monitorowaniem procesu kształcenia, zaś kompleksowy przegląd programu i całościowa jego ocena, uwzględniająca losy zawodowe absolwentów, planowana jest w kolejnych latach.

Zdaniem ZO działania w tym zakresie powinny jednak zostać podjęte tuż po zakończeniu pierwszego pełnego cyklu procesu kształcenia, pomimo braku możliwości pozyskania reprezentatywnych informacji nt. losów zawodowych absolwentów wizytowanego kierunku. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, iż kierunek *przedsiębiorczość i inwestycje*, jest jednym z pierwszych prowadzonych przez Jednostkę w ramach praktycznego profilu kształcenia, zatem za bardzo istotne należy uznać dokonanie niezwłocznie całościowej oceny procesu kształcenia, w tym jakości prac dyplomowych w odniesieniu do założonej charakterystyki absolwenta, a także analizy stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia w odniesieniu do założonych celów i efektów kształcenia.

W szerszym ujęciu wnioski z tej oceny powinny stanowić ważny element autorefleksji nad organizacją i realizacją procesu kształcenia prowadzonego w ramach profilu praktycznego, które w przypadku wizytowanego kierunku nie są pozbawione poważnych usterek, niezdiagnozowanych przez Jednostkę w ramach działań Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. Wśród nich można wskazać, np. nieuwzględnienie w efektach kształcenia założonych dla praktyk zawodowych profilu kompetencji zawodowych absolwenta, wynikającej z tego profilu specyfiki kierunku i profilu praktycznego, na którym jest on realizowany; nieuzasadnione powtarzanie tych samych treści w ramach różnych przedmiotów, czy też organizację procesu kształcenia języków obcych, która uniemożliwia studentom osiągnięcie efektu kształcenia K_U20 i K_U21, tym samym uzyskanie ważnej, cenionej przez pracodawców kompetencji zawodowej.

Zakres uchybień stwierdzonych przez ZO uzasadnia sformułowanie wniosku, że Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia nie jest w pełni skuteczny w odniesieniu do oceny, monitorowania i doskonalenia procesu kształcenia na wizytowanym kierunku. Zdaniem Zespołu Oceniającego jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest stosowanie przez Jednostkę niewystarczająco zróżnicowanych rozwiązań/mierników w odniesieniu do kierunków prowadzonych w ramach różnych profili kształcenia. W opinii Zespołu Oceniającego działania mające na celu zapewnianie jakości powinny, w szerszym zakresie niż dotychczas, uwzględniać specyfikę wynikającą z profilu kształcenia, w szczególności w odniesieniu do kluczowych elementów, które ją determinują jak np. praktyki zawodowe w przypadku profilu praktycznego.

Jednocześnie analiza dokonana przez Zespół Oceniający wykazała, że w efekcie bieżącego monitorowania programu kształcenia Jednostka podjęła działania mające na celu doskonalenie procesu kształcenia na wizytowanym kierunku, np. w roku akademickim 2015/2016 wprowadzono nowy przedmiot – *sztuka wystąpień publicznych* – w wymiarze 15 godz., którego celem jest przygotowanie studentów do wystąpień publicznych, a także zapoznanie ich z podstawowymi zasadami komunikacji werbalnej i niewerbalnej oraz zasadami świadomego kreowania swojego wizerunku; zwiększono liczbę przedmiotów, których jedną z form prowadzenia są zajęcia terenowe (z 3 przedmiotów w roku akademickim 2013/2014 do 7 w roku akademickim 2016/2017), co miało również wpływ na sukcesywne zwiększanie z roku na rok liczby spotkań odbytych w instytucjach otoczenia społeczno-gospodarczego w ramach zajęć terenowych.

W ramach Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia na szczeblu wydziałowym funkcjonuje Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz Kierunkowe Zespoły ds. Jakości i Programów Kształcenia powołane dla wszystkich kierunków studiów realizowanych na WNEiZ. Za prawidłową realizację działań dotyczących funkcjonowania Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia odpowiada Prodzikan ds. Kształcenia i Rozwoju. Wydziałowy Zespół ds. Jakości i Programów

Kształcenia zajmuje się opiniowaniem programu kształcenia każdego nowego kierunku studiów, opracowywaniem planów i harmonogramów działań naprawczych, opracowywaniem raportów z ankiet oceniających zajęcia dydaktyczne oraz inicjowaniem działań projakościowych związanych ze specyfiką działalności dydaktycznej prowadzonej na Wydziale. W Wydziałowym zespole znajduje się przedstawiciel studentów delegowany przez Samorząd Studencki. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym przedstawiciel studentów w Wydziałowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia przyznał, że bierze aktywnych udział w pracach Zespołu. Kierunkowy Zespół ds. Jakości i Programów Kształcenia zajmuje się opracowywaniem oraz doskonaleniem programu kształcenia, dokonuje okresowego przeglądu programu kształcenia oraz warunków realizacji procesu kształcenia, opracowuje wewnętrzne procedury weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia oraz dokonuje ich okresowego przeglądu, analizuje także warunki rekrutacji oraz przeprowadza wstępną analizę ankiet.

W procesie tworzenia oraz weryfikacji efektów kształcenia członkowie zespołu konsultują się z Radą Konsultacyjną Praktyków ds. Opiniowania Programów Kształcenia oraz z nauczycielami akademickimi, prowadzącymi zajęcia na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*. W ramach projektowania i modyfikacji programów kształcenia prowadzona jest również współpraca z Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości oraz Akademickim Biurem Karier. Studenci nie są w sposób formalny zaangażowani w weryfikację programu kształcenia, niektórzy nauczyciele akademicy w sposób nieformalny zbierają opinie studentów.

Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego opiniuje program kształcenia, jednakże nie znajdują się w niej przedstawiciele wizytowanego kierunku. W Kierunkowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia nie znajduje się przedstawiciel studentów. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym przedstawiciele Samorządu Studenckiego przyznali, że w działaniach Kierunkowych Zespołów powinni brać udział przedstawiciele studentów. Władze Wydziału wyraziły pozytywną opinię dotyczącą poszerzenia składu Kierunkowych Zespołów o przedstawicieli studentów, przyznali jednak, że może pojawić się problem ze znalezieniem studenta chętnego do działań w Kierunkowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia.

Istotnym elementem monitorowania i oceny realizacji zakładanych efektów kształcenia na Uczelni jest system ankietyzacji. Wyniki badań ankietowych są wykorzystywane do doskonalenia jakości kształcenia i okresowej oceny nauczycieli akademickich. Ankietyzacja przeprowadzana na Wydziale obejmuje: ocenę jakości studiów, której celem jest weryfikacja jakości pracy administracji, stanu bazy dydaktycznej, jakości nauki w zakresie języków obcych i innych aspektów procesu dydaktycznego, ocenę przebiegu i efektów praktyk studenckich oraz ankietę jakości zajęć dydaktycznych. Każdy student otrzymuje pilota do głosowania, na ekranie po kolei wyświetlane są przedmioty oraz poszczególne kryteria oceny. Ze względu na stosowaną formę ankietyzacji, ankietę nie zawiera pytań otwartych. W spotkaniach ewaluacyjnych uczestniczy niewielka liczba studentów przez co wyniki nie są miarodajne. W przypadku negatywnych wyników danego nauczyciela akademickiego Władze Wydziału przeprowadzają dodatkową ankietyzację w formie papierowej.

Wyniki powyższych ankietyzacji dostępne są na stronie Wydziału. Ze względu na niską frekwencję studentów w badaniu jakości studiów, Zespół Wydziałowy analizuje jedynie zagregowane wyniki ankiet dla całej jednostki oraz przygotowuje propozycje działań naprawczych. W świetle powyższego skuteczność ankietyzacji jest niewielka. Istotnym elementem pomagającym ustalić czy studenci Wydziału uzyskują zakładane efekty kształcenia są opinie pracodawców oceniających studentów i absolwentów Wydziału.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci negatywnie odnieśli się do stosowanej przez jednostkę formy ankietyzacji, przyznali, że niechętnie uczestniczą

w dodatkowych spotkaniach ewaluacyjnych. Z ustaleń Zespołu Oceniającego wynika, że Uczelnia prowadzi prace nad nowym systemem ankietyzacji online, który wkrótce ma zastąpić obecny system.

3.2.

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego zapewnia publiczny dostęp do informacji. Dla kandydatów na studia jest dedykowany katalog na stronie internetowej Wydziału. Zawiera on wszystkie niezbędne informacje, w tym między innymi ofertę edukacyjną, warunki i tryb rekrutacji, kryteria kwalifikacji oraz terminy postępowania kwalifikacyjnego. Serwis jest zintegrowany z uczelnianym systemem dla kandydatów i systemem rekrutacyjnym. Część linków w serwisie wydziałowym kieruje do dedykowanego systemu uczelnianego oferującego dostęp do kompletnej oferty i informacji dla kandydatów oraz elektronicznych narzędzi wspierających proces rekrutacji. Na stronie internetowej Wydziału znajdują się aktualne informacje o programie i procesie kształcenia oraz wszystkie niezbędne dokumenty związane z procesem studiowania. Sylabusy są ogólnodostępne pod adresem <http://www.wneiz.pl/plany-studiow-i-sylabusy>. Za pośrednictwem e-dziekanatu studenci mają dostęp do informacji o przebiegu studiów, informacji o stypendiach oraz dodatkowych warsztatach. Ponadto na stronie Wydziału umieszczane są informacje o pracownikach, prowadzonych badaniach, organizowanych konferencjach oraz publikacjach. Wydział udostępnia również publicznie terminy konsultacji oraz dane kontaktowe do pracowników oraz nauczycieli akademickich. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wyrazili pozytywną opinię dotyczącą dostępności informacji związanych z tokiem studiów. Opinię tę podziela Zespół Oceniający PKA.

Warto także podkreślić, że na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania powołany został Zespół ds. Promocji pod przewodnictwem Prodziekana. Jednym z obszarów funkcjonowania Zespołu jest cykliczne weryfikowanie poprawności i aktualności udostępnianych publicznie informacji kierowanych do poszczególnych grup interesariuszy. Dbaniem o aktualność i poprawność publikowanych informacji zajmują się również pracownicy Uczelnianego Centrum Informatycznego. Wytypowane osoby odpowiadają za umieszczanie i weryfikację informacji w serwisach informacyjnych Uczelni i Wydziałów. Studenci mogą w sposób formalny oceniać przydatność udostępnianych treści w ramach badania jakości studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka wdrożyła Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia, który w sposób przejrzysty i uporządkowany określa postępowanie dotyczące monitorowania, oceny i doskonalenia programów kształcenia. We wspomnianym postępowaniu uczestniczą w odpowiednim zakresie nauczyciele akademicki, a także przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym powołani do Rady Konsultacyjnej Praktyków WNEiZ, choć należy podkreślić, że realny wpływ drugiej z wymienionych grup interesariuszy na proces kształcenia jest zapewniany przede wszystkim poprzez prowadzone na bieżąco, nieformalne konsultacje, spotkania i dyskusje. Ponadto część nauczycieli akademickich to praktycy, co pozwala na stałe pozyskiwanie przez Jednostkę informacji pochodzących z rynku pracy. Istotną słabością z punktu widzenia zaangażowania studentów w proces projektowania, monitorowania i okresowych przeglądów programu kształcenia jest fakt, że w skład Kierunkowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia, będącego centralnym gremium w zakresie prac nad efektami kształcenia wizytowanego kierunku, nie jest obecnie włączony przedstawiciel tej grupy społeczności akademickiej.

Program kształcenia wizytowanego kierunku nie został dotychczas poddany kompleksowemu przeglądowi po zakończeniu pierwszego pełnego cyklu procesu kształcenia.

Analiza dokonana przez Zespół Oceniający wykazała, że w efekcie bieżącego monitorowania programu kształcenia Jednostka podjęła działania doskonalące w odniesieniu do wizytowanego kierunku, nie zmienia to jednak faktu, że zakres usterek stwierdzonych przez Zespół Oceniający uzasadnia sformułowanie wniosku, że Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia nie jest w pełni skuteczny w zakresie oceny, monitorowania i doskonalenia procesu kształcenia. Ponadto Jednostka nie dokonała dotychczas oceny skuteczności Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości w odniesieniu do jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na wizytowanym kierunku studiów. Zdaniem Zespołu Oceniającego istotnym czynnikiem, który ogranicza skuteczność systemu jest stosowanie przez Jednostkę niewystarczająco zróżnicowanych rozwiązań/mierników w odniesieniu do kierunków prowadzonych w ramach różnych profili kształcenia. W opinii Zespołu Oceniającego działania mające na celu zapewnianie jakości powinny, w szerszym zakresie niż dotychczas, uwzględniać specyfikę wynikającą z profilu kształcenia, w szczególności w odniesieniu do kluczowych elementów, które ją determinują jak np. praktyki zawodowe w przypadku profilu praktycznego.

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia w odpowiednim zakresie obejmuje zapewnianie, monitorowanie, ocenę i doskonalenie publicznego dostępu do informacji.

Przedstawiciele studentów są częściowo zaangażowani w projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie oraz okresowy przegląd programu kształcenia. W Wydziałowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia znajduje się przedstawiciel studentów, jednakże jest to przedstawiciel tylko jednego kierunku studiów przez co nie jest on w stanie wyrażać opinii dotyczącej programów kształcenia na pozostałych kierunkach prowadzonych przez Wydział. W Kierunkowym Zespole ds. Jakości i Programów Kształcenia nie znajduje się przedstawiciel studentów. Studenci kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* nie są w sposób formalny zaangażowani w weryfikację programu kształcenia, niektórzy nauczyciele akademicy w sposób nieformalny zbierają opinię studentów. Studenci mają możliwość oceny programu kształcenia w ramach badania jakości studiów oraz w ramach oceny zajęć dydaktycznych. Obydwa badania mają charakter ilościowy, nie zawierają pytań otwartych, które umożliwiłyby studentom wyrażenie opinii. Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego zapewnia publiczny dostęp do informacji. Wszystkie niezbędne informacje związane z tokiem studiów znajdują się na stronie internetowej Wydziału. Za pośrednictwem e-dziekanatu studenci mają dostęp do informacji o przebiegu studiów, informacji o stypendiach oraz warsztatach. Studenci mogą w sposób formalny oceniać przydatność udostępnianych treści w ramach badania jakości studiów.

Dobre praktyki

Nie stwierdzono.

Zalecenia

1. W związku z zakończeniem pełnego cyklu kształcenia, należy niezwłocznie dokonać całościowej oceny procesu kształcenia, w tym jakości prac dyplomowych w nawiązaniu do założonej charakterystyki absolwenta, a także analizy stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia w odniesieniu do założonych celów i efektów kształcenia. W szerszym ujęciu wnioski z tej oceny powinny stanowić ważny element autorefleksji nad organizacją i realizacją procesu kształcenia prowadzonego w ramach profilu praktycznego.
2. Dokonanie oceny skuteczności Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości w odniesieniu do jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na wizytowanym kierunku studiów, a następnie wykorzystanie wyników tej oceny do doskonalenia systemu.

3. Jednostka powinna poddać szczególnej refleksji obszary procesu kształcenia, w odniesieniu, do których Zespół Oceniający PKA stwierdził usterki, zaś istotnym jej elementem powinno być ustalenie dlaczego nie zostały one zdiagnozowane w ramach działań Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, a następnie opracowanie i wdrożenie rozwiązań, które zwiększą zdolność systemu do diagnozowania słabszych stron procesu kształcenia.
4. W ramach doskonalenia procesu zapewniania jakości Jednostka powinna, w większym niż dotychczas zakresie, zróżnicować rozwiązania/mierniki w odniesieniu do kierunków prowadzonych w ramach różnych profili kształcenia.
5. Opracowanie rozwiązań zmierzających do skutecznego upowszechniania wśród studentów informacji na temat roli ankietyzacji, sposobów wykorzystywania jej wyników, a także innych działań podejmowanych w celu doskonalenia procesu kształcenia.
6. Zaleca się umożliwienie studentom udziału w pracach Kierunkowego Zespołu ds. Jakości i Programów Kształcenia.
7. Zaleca się rozbudowanie badania jakości studiów poprzez dodanie pytań otwartych, które umożliwią studentom wyrażanie opinii dotyczących programu kształcenia.
8. Zaleca się zintensyfikowanie działań mających na celu zmianę formy oceny nauczycieli akademickich przez studentów. Zaleca się również rozbudowanie ankiety oceny nauczycieli akademickich przez studentów poprzez dodanie pytań otwartych.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny, doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Kierunek studiów *przedsiębiorczość i inwestycje* na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego został przyporządkowany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, oraz trzech dyscyplin: nauk o zarządzaniu (dyscyplina wiodąca), ekonomii oraz finansów.

Zgodnie z raportem samooceny Uczelnia zgłosiła do minimum kadrowego kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* 9 osób, w tym 6 nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego w dyscyplinie naukowej *ekonomia*, z kolei 3 pozostałych posiada stopnie doktora, z których jeden posiada stopień w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu*, natomiast dwóch posiada stopnie w dyscyplinie *ekonomia*. Z powyższego wynika, że w minimum kadrowym jest 6 przedstawicieli dyscypliny naukowej *ekonomia* i 3 *nauki o zarządzaniu*. Nie jest to struktura optymalna, ponieważ dyscypliną wiodącą, do której przypisano efekty kształcenia są *nauki o zarządzaniu*.

Do minimum kadrowego zaliczonych może być 9 ze zgłoszonych 9 pracowników. Z łącznej grupy 9 pracowników naukowo-dydaktycznych zaliczonych do minimum kadrowego 7 z nich posiada zgodne z kierunkiem studiów doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. Wnoszą oni znaczący komponent praktyczny do kształcenia studentów. Każdy z wykładowców prowadzi zajęcia w wymiarze przekraczającym wymaganą przepisami prawa minimalną liczbę godzin.

WNEiZ US posiada spełnione minimum kadrowe dla kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* I stopnia. Pod względem posiadanych zasobów kadrowych WNEiZ US jest zatem przygotowany do kształcenia na wizytowanym kierunku studiów *przedsiębiorczość i inwestycje* na profilu praktycznym I stopnia. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu praktycznym, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.

Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu praktycznym. Dorobek naukowy nauczycieli akademickich tworzących minimum kadrowe jest jednak dosyć skromny. Na dorobek ten składają się głównie prace publikowane w postaci rozdziałów w monografiach naukowych, a także nisko punktowanych pismach o zasięgu lokalnym, takich jak na przykład zeszyty naukowe własnej Uczelni oraz różnych lokalnych uczelni. Zdecydowanie brakuje natomiast publikacji międzynarodowych z listy A o wysokim *Impact Factor*. Pod względem tematycznym dorobek ten jest bardzo zróżnicowany i obejmuje różne aspekty zarządzania takie jak: zarządzanie zasobami ludzkimi, zarządzanie strategiczne, czy zarządzanie małą firmą. Większość kadry posiada niezbędne aktualne doświadczenie praktyczne. Zakładane efekty kształcenia studiów I stopnia o profilu praktycznym kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* są zasadniczo spójne z efektami kształcenia dla obszaru nauk społecznych, określonymi w Polskiej Ramie Kwalifikacji.

4.2.

Obsada zajęć dydaktycznych jest prawidłowa. Na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* na studiach I stopnia o profilu praktycznym oferowanych przez WNEiZ US zajęcia prowadzi łącznie 37 nauczycieli akademickich, czego 9 to osoby zaliczone do minimum kadrowego, w tym 3 osoby z tytułem naukowym profesora (spoza minimum kadrowego), 11 osób z tytułem doktora habilitowanego (6 zaliczonych do minimum kadrowego), 21 z stopniem naukowym doktora (3 zaliczone do minimum), oraz 2 magistrów (spoza minimum kadrowego).

Osoby zaliczone do minimum kadrowego reprezentują poprzez swój dorobek naukowy oraz doświadczenie praktyczne obszar wiedzy odpowiadający obszarowi kształcenia. Osoby te w dużej mierze prowadzą badania naukowe związane z prowadzoną dydaktyką, co znajduje potwierdzenie w aktualnym dorobku publikacyjnym. Przegląd dorobku naukowego kadry akademickiej prowadzącej zajęcia, dokonany podczas wizytacji, potwierdza, że zajęcia powierzane są osobom, których dorobek naukowy oraz doświadczenie zawodowe, jest związany z zakresem prowadzonego przedmiotu i z dyscypliną naukową, z której dany przedmiot się wywodzi.

Kadra w zdecydowanej większości posiada zarówno doświadczenie w zakresie prowadzenia badań naukowych, jak i doświadczenie dydaktyczne, a także niezbędne doświadczenie praktyczne. W szczególności warunek, iż ponad 50% kadry powinno legitymować się praktycznym doświadczeniem zawodowym jest spełniony.

4.3.

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego posiada własną kadrę etatową zatrudnioną na umowy o pracę. Polityka kadrowa odznacza się dbałością, o to by nabór nowych pracowników zapewniał odpowiednią wymianę pokoleniową, a także działaniami na rzecz poprawy przygotowania dydaktycznego osób już zatrudnionych. Nabory są prowadzone w trybie konkursowym. Wymaga się zatrudnienia w Uniwersytecie jako w podstawowym miejscu pracy. Wymaga się udokumentowanego przygotowania pedagogicznego i znajomości języków obcych, a także organizuje się szkolenia pedagogiczne dla wcześniej zatrudnionych bez takiego przygotowania.

Dokonywane są oceny okresowe z ustawową częstotliwością, a w przypadku pracowników tzw. niesamodzielnych corocznie. Dotyczą one osiągnięć naukowych (rozpatrywanych bardzo szczegółowo i dających możliwości zdobycia liczby punktów wielokrotnie przewyższającej uzyskiwane na podstawie innych kryteriów oceny), kształcenia studentów (w przypadku pracowników samodzielnych także kształcenia kadry) i prac organizacyjnych na rzecz Uczelni. Do modułu dotyczącego kształcenia studentów dołączono wyniki ankiet studenckich. W ocenie nie są brane pod uwagę osiągnięcia zawodowe związane z praktyczną działalnością zawodową poza uczelnią, które odpowiadałyby praktycznemu profilowi kształcenia.

Rozwój naukowy wspiera się urlopami naukowymi, stażami i finansowo z funduszu w dyspozycji Dziekana, a wnioski w tych sprawach, podobnie jak w sprawach przedłużenia zatrudnienia opiniuje Wydziałowa Komisja ds. Rozwoju. Polityka ta przynosi dość dobre skutki, o czym świadczy między innymi uzyskanie na Wydziale w ramach ocenianego kierunku w latach 2013-2017 8 stopni doktora oraz 5 stopni doktora habilitowanego. Pracownikom wyraźnie brakuje jednak dostatecznych bodźców finansowych do umiędzynarodowienia swojej działalności badawczej. Istniejący na uczelni system nagród nie jest jednak specjalnie ukierunkowany na publikowanie w międzynarodowych czołowych pismach specjalistycznych o wysokim *Impact Factor* i nie premiuje za takie publikacje. Podobnie na Uczelni nie występuje praktyka zwalniania osób uzyskujących granty badawcze z części pensum dydaktycznego.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wyrażali generalnie pozytywne opinie dotyczące kadry naukowej prowadzącej zajęcia. Opinie te podzielił Zespół Oceniający PKA. Studenci mają możliwość oceny nauczycieli akademickich po zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych. Ocena prowadzona jest w formie spotkań ewaluacyjnych odbywających się poza godzinami zajęć.

Zgodnie ze Statutem Uniwersytetu Szczecińskiego ocena nauczycieli akademickich przez studentów jest uwzględniana w okresowych ocenach nauczycieli akademickich. Jedną z podstaw oceny nauczyciela jest wywiązywanie się z obowiązków dydaktycznych oraz osiągnięcia związane z kształceniem studentów. Pod uwagę brane są wyniki ankietyzacji oraz dodatkowe opinie studentów zgłoszone Władzom jednostki w sposób nieformalny. Zgodnie ze Statutem pierwsza negatywna ocena studentów o wypełnianiu przez nauczyciela akademickiego obowiązków dydaktycznych zobowiązuje bezpośredniego przełożonego do działań mających na celu poprawę jakości wykonywanych przez niego obowiązków dydaktycznych. Druga z kolei negatywna ocena studentów może stanowić podstawę do wydania negatywnej oceny o pracy nauczyciela akademickiego.

Dodatkowo Samorząd Studencki każdego roku organizuje konkurs "Złota Kreda", w którym studenci wybierają najlepszych wykładowców. W ramach konkursu studenci oceniają kadrę naukowo – dydaktyczną w dwóch kategoriach: poziom wiedzy merytorycznej i powiązanie jej z praktyką oraz forma prowadzenia zajęć. Ankiety przeprowadzane są w formie papierowej w trakcie zajęć dydaktycznych dzięki czemu większość studentów bierze w nich udział, a wyniki są miarodajne. Powyższe rozwiązanie należy uznać jako zasadne. Również studenci ocenianego kierunku studiów wyrazili podczas spotkania z Zespołem Oceniającym pozytywną opinię dotyczącą takiej dodatkowej formy oceny nauczycieli akademickich.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia posiada spełnione minimum kadrowe. Zajęcia obsadzone są właściwie przez osoby posiadające odpowiedni dorobek naukowy lub doświadczenie praktyczne. Polityka rozwoju i doskonalenia kadry wydaje się być dostatecznie skuteczna, by nabór nowych pracowników zapewniał odpowiednią wymianę pokoleniową. Polityka ta nie jest skuteczna

jeśli chodzi o przyciąganie zagranicznej kadry niezbędnej do internacjonalizacji procesu kształcenia.

Analiza spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego dla profilu praktycznego obejmuje posiadane tytuły i stopnie naukowe, specjalizację naukową oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich, doświadczenie praktyczne, a także obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego. Do minimum kadrowego kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* prowadzonego na poziomie studiów I stopnia ZO PKA zaliczył 9 z 9 zgłoszonych wykładowców (w tym 6 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 3 doktorów), gdyż mają zapewniający realizację programu studiów dorobek naukowy w obszarze wiedzy lub znaczące doświadczenie praktyczne, odpowiadające obszarowi kształcenia wskazanemu dla wizytowanego kierunku studiów. Analiza obciążeń dydaktycznych nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe wykazała, iż wszyscy spełniają także wymóg określony w rozporządzeniu. Osoby te realizują odpowiednią, określoną przepisami prawa liczbę godzin dydaktycznych. Osoby te posiadają znaczące doświadczenie dydaktyczne. Zatem WNEiZ US spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego dla kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*.

Studenci mają możliwość oceny nauczycieli akademickich po zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych, w formie dodatkowych spotkań ewaluacyjnych. Słabą stroną procesu oceny nauczycieli akademickich przez studentów jest jego forma, która sprawia, że liczba studentów wypełniających ankietę jest niska. Ponadto w stosowane wzory ankiet nie zawierają pytań otwartych, gdzie studenci mogliby napisać ewentualne dodatkowe uwagi. Jednostka podejmuje działania w celu zmiany formy ankietyzacji. Ocena nauczycieli akademickich przez studentów jest uwzględniana w okresowych ocenach nauczycieli akademickich. W przypadku negatywnej oceny danego nauczyciela przez studentów jednostka podejmuje działania w celu poprawy jakości wykonywanych przez niego obowiązków dydaktycznych. Wyniki ankiet zagregowane dla całego Wydziału są ogólnodostępne na stronie internetowej jednostki. Dodatkowo Samorząd Studencki każdego roku organizuje konkurs "Złota Kreda", w którym studenci wybierają najlepszych wykładowców. W ocenie nauczycieli w ramach konkursu bierze udział większość studentów, co sprawia, że wyniki są miarodajne.

Dobre praktyki

1. Interesującym i wartościowym uzupełnieniem rozwiązań motywujących do doskonalenia umiejętności dydaktycznych pracowników jest konkurs „Złota Kreda”, w którym studenci wyłaniają wzór do naśladowania zwany mentorem i 10 nauczycieli akademickich wyróżniających się przygotowaniem merytorycznym i przyjaznym do nich stosunkiem.

Zalecenia

1. Spośród dydaktyków prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku niewielu ponad 50% posiada aktualne i adekwatne do koncepcji kształcenia na profilu praktycznym doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. Rekomenduje się uzupełnienie kadry o praktyków posiadających znaczące doświadczenie zawodowe.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia **Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5**

Współpraca jednostki odpowiedzialnej za oceniany kierunek z otoczeniem społeczno-gospodarczym ma głównie nieformalny wymiar i opiera się na bezpośrednich kontaktach

nauczycieli akademickich z przedstawicielami praktyków i przedsiębiorców. Osoby deklarujące współpracę z jednostką reprezentują firmy i instytucje związane z profilem i koncepcją ocenianego kierunku (są to zarówno firmy, jak i instytucje otoczenia biznesu).

Wśród realizowanych form współpracy wymienił należy m.in. organizację praktyk zawodowych, wizyty studyjne u pracodawców, angażowanie w proces dydaktyczny osób posiadających doświadczenie praktyczne zdobyte poza uczelnią (głównie w charakterze gości na pojedynczych zajęciach) czy współorganizację konferencji.

Formalnym elementem współpracy jest Rada Konsultacyjna Praktyków, gremium zrzeszające m.in. interesariuszy zewnętrznych ocenianego kierunku. Została utworzona na poziomie wydziałowym w 2012 roku, a jej członkowie zostali zaangażowani do konsultacji obejmujących wybór przedmiotów. W kwietniu 2017 roku odbyło się posiedzenie Rady, podczas którego członkowie otrzymali propozycję wyboru sylabusów do analizy służącej ewentualnej aktualizacji i modyfikacji treści przedmiotowych. Obecnie, formalnie, w jej skład wchodzi 7 osób.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi ma głównie pośredni charakter, często bazuje na indywidualnych kontaktach i obejmuje podstawowe formy współpracy, które stanowią niezbędne minimum na profilu praktycznym. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że Rada Praktyków nie spotyka się regularnie, a większość informacji związanych z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego bazuje na indywidualnych kontaktach i opiera się na nieformalnych spotkaniach. Rezultaty prac Rady nie są również udokumentowane, co powoduje, że gremium to od strony formalnej ma fasadowy charakter.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. Zaleca się poszerzenie i intensyfikację współpracy z podmiotami otoczenia zewnętrznego

Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Nauczyciele akademicy zatrudnieni na WNEiZ US mają możliwość uczestniczenia w programach umiejdzynarodowienia w ramach zawartych umów partnerskich, np. w programie Erasmus+. Szkoła posiada cały szereg podpisanych umów w ramach programu wymiany Erasmus+, które zapewniają pracownikom Uczelni pobyt na uczelniach partnerskich zagranicą. O ile pracownicy WNEiZ US na poziomie całego Wydziału dosyć aktywnie uczestniczą w wymianie międzynarodowej to jednak wykładowcy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* stosunkowo rzadko z tych umów korzystają. Generalnie realizowane są 2 rodzaje wyjazdów:

1. wyjazdy nauczycieli akademickich w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych (tzw. STA)
2. wyjazdy pracowników uczelni w celach szkoleniowych (tzw. STT)

W okresie ostatnich trzech lat tylko jeden ze zgłoszonych do minimum kadrowego pracowników uczestniczył w wyjazdach STA udając się do uczelni partnerskich w Turcji w latach akademickich 2016/2017 oraz 2015/2016. Natomiast w ramach wyjazdów STT wyjechały trzy osoby zgłoszone do minimum w latach akademickich 2016/2017 oraz 2014/2015 do uczelni w Hiszpanii, na Litwie oraz we Włoszech. Tę sytuację trudno jest zatem

uznać za satysfakcjonującą. Tego typu wyjazdy powinny być zatem bardziej intensywnie promowane wśród szerszej rzeszy pracowników Uczelni, ponieważ pobyty zagraniczne się bardzo wskazane ze względu na możliwość zapoznania się z nowymi technikami nauczania oraz prowadzenia badań. W drugą stronę wymiana ta nie działa zupełnie, ponieważ do prowadzenia zajęć na kierunku nie udało się w ogóle przyciągnąć wykładowców zagranicznych w ramach podpisanych umów o współpracy chociaż na poziomie całego Wydziału wymiana ta funkcjonuje znacznie lepiej. Wskazane byłoby zatem pełniejsze wykorzystanie możliwości jakie dają zawarte przez Uczelnię umowy międzynarodowe i przyciąganie w ich ramach pracowników z zagranicy na gościnne wykłady na ocenianym kierunku studiów.

Studenci kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* mają również zapewnioną możliwość udziału w międzynarodowych wymianach. W szczególności, studenci mają możliwość wyjazdu w ramach międzynarodowego programu Erasmus+ oraz indywidualnych umów podpisanych przez Uniwersytet Szczeciński z uczelniami zagranicznymi. Studenci posiadają niezbędne informacje na temat mobilności, które mogą zdobywać na stronie internetowej Wydziału jak i w dziekanacie. W okresie ostatnich trzech lat 8 studentów tego kierunku uczestniczyło w wymianie zagranicznej, wyjeżdżając do 4 uczelni partnerskich – dwóch w Portugalii (Lizbona), jednej w Hiszpanii (Walencja) oraz jednej w Niemczech (Stralsund). Natomiast studenci zagraniczni nie przyjeżdżają na ten kierunek studiów ze względu na brak dostatecznej oferty zajęć specjalistycznych w językach obcych. Umieędzynarodowienie procesu kształcenia na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* na poziomie wymiany studentów wydaje się działać nieco lepiej niż wymiana wykładowców, jednak również w dosyć ograniczonym zakresie i tylko w jedną stronę co nie zapewnia interakcji studentów uczelni ze studentami zagranicznymi.

W trakcie wizytacji stwierdzono, że prawdopodobną przyczyną tego stanu rzeczy może być niski poziom kompetencji językowych studentów wynikający z niewłaściwego podejścia do nauczania języków obcych na wydziale. W szczególności, Wydział nie oferuje lektoratów na każdym roku studiów, a jedynie oczekuje, że studenci będą samodzielnie uzupełniać wiedzę z zakresu języków obcych. Takie podejście jest jednak mało realistyczne i powinno zostać możliwie szybko zrewidowane.

Umieędzynarodowienie procesu kształcenia na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* jest potencjalnie zapewnione zarówno dla kadry jak również studentów. Jednak należy wyraźnie zaznaczyć, że jest to umieędzynarodowienie tylko potencjalne. Uczelnia bowiem wcale nie gwarantuje, że możliwości te będą przez kadre i studentów wykorzystywane. Można zatem stwierdzić, że co prawda umieędzynarodowienie procesu kształcenia potencjalnie istnieje, jednak nie jest jego obligatoryjną częścią. Studenci mogą równie dobrze ukończyć studia nie stykając się wcale z umieędzynarodowieniem, poza zajęciami obligatoryjnymi o charakterze lektoratów. Podsumowując, Uczelnia nie wymaga zatem od studentów by uczestniczyli oni w procesie umieędzynarodowienia, jeżeli nie mają na to ochoty. Wskazana byłaby zmiana tego podejścia na takie, w którym studenci byliby zobligowani do większego zaangażowania w proces umieędzynarodowienia, przykładowo poprzez obowiązkowe uczestnictwo w specjalistycznych zajęciach prowadzonych w językach obcych nie mających jedynie charakteru lektoratów.

Studenci kierunku nie mają możliwości wyboru fakultatywnych przedmiotów prowadzonych w języku angielskim. Na Wydziale odbywają się dodatkowe wykłady gościnne prowadzone w językach obcych, w których studenci wizytowanego kierunku mogą wziąć udział.

Szczegółowe zasady kwalifikacji studentów Wydziału określa dokument „Zasady realizacji wyjazdów studentów na studia w programie Erasmus+”. Proces rekrutacyjny jest przejrzysty i upubliczniony, a zasady rekrutacji dostępne online. W procesie rekrutacji kryteriami kwalifikacji są wyniki w nauce oraz znajomość języka, w którym prowadzone będą

zajęcia na uczelni partnerskiej na poziomie określonym w umowie z uczelnią partnerską. Procesem rekrutacji kandydatów zajmują się kierunkowi koordynatorzy ds. wymiany studentów. Decyzję o zakwalifikowaniu podejmuje Komisja Kwalifikacyjna, w składzie Komisji nie znajduje przedstawiciel studentów.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym przedstawiciele Samorządu Studenckiego stwierdzili, że nie dostrzegają potrzeby uzupełnienia składu Komisji o przedstawiciela studentów. W ramach polityki informacyjno-promocyjnej Uczelnia organizuje spotkania dla zainteresowanych studentów oraz akcję informacyjną poprzez media dostępne na Wydziale. Dodatkowo Wydział co roku organizuje „ERASMUS DAY”, podczas którego studenci, którzy wrócili z wymiany opowiadają o swoich doświadczeniach związanych z wyjazdem oraz zachęcają innych studentów do udziału w programie. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci pozytywnie ocenili dostępność i przystępność informacji dotyczących programu ERASMUS+. Zespół Wizytujący PKA ocenia pozytywnie zarówno warunki stworzone studentom do ich udziału w międzynarodowych programach mobilności, jak i proces rekrutacyjny studentów zainteresowanych wyjazdem.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia teoretycznie zapewnia umiędzynarodowienie procesu kształcenia na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*, zarówno dla kadry, jak również studentów. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że jest to jedynie potencjalne umiędzynarodowienie. W praktyce wygląda to jednak znacznie gorzej. Kadra międzynarodowa nie jest zaangażowana w główny tok kształcenia na ocenianym kierunku. Studenci co prawda posiadają możliwość uczestniczenia w wymianie zagranicznej jednak nie wykorzystują w pełni oferowanych możliwości, a sama Uczelnia nie stara się ich do tego aktywnie zachęcać. Ponadto, ze względu na ograniczoną liczbę godzin przeznaczonych na lektoraty można nawet pokusić się o stwierdzenie, że Uczelnia nie zapewnia studentom takiego nauczania języka obcego, które zapewniłoby im uzyskanie deklarowanych kompetencji językowych i w rezultacie efektywną komunikację na uczelni zagranicznej oraz w dalszej praktyce zawodowej w międzynarodowym otoczeniu.

Wizytowana jednostka podejmuje działania celem umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Studenci wizytowanego kierunku uczestniczą w obowiązkowych lektoratach z języka angielskiego, które rozpoczynają się od II roku, co w opinii studentów nie jest dobrym rozwiązaniem. Ze względu na niewielką liczbę studentów nie są oni podzieleni na odpowiednie grupy poziomowe. Program kształcenia nie uwzględnia przedmiotów prowadzonych w języku angielskim. Studenci mogą uczestniczyć w dodatkowych wykładach gościnnych prowadzonych w językach obcych. Jednostka umożliwia studentom udział w międzynarodowych programach wymiany, podejmuje szereg działań mających na celu promowanie programów oraz udziela studentom niezbędnego wsparcia merytorycznego i organizacyjnego podczas całego procesu wymiany międzynarodowej. Proces rekrutacji jest przejrzysty, a zasady kwalifikacji dostępne online. Wizytowana jednostka podejmuje podstawowe działania celem umiędzynarodowienia procesu kształcenia.

Dobre praktyki

1. Jednostka organizuje „ERASMUS DAY”, podczas którego studenci, którzy wrócili z wymiany opowiadają o swoich doświadczeniach związanych z wyjazdem oraz zachęcają innych studentów do udziału w programie.
2. Należy zdecydowanie intensyfikować politykę kadrową w zakresie współpracy międzynarodowej w celu wykorzystania jej efektów do internacjonalizacji procesu kształcenia. Wskazana byłaby również zmiana dotychczasowej strategii rozwoju i doskonalenia kadry poprzez premiowanie publikacji w pismach z listy A o wysokim

Impact Factor w celu budowy międzynarodowej reputacji Wydziału pozwalającej na przyciągnięcie studentów i kadry z zagranicy.

Zalecenia

1. Wskazana byłaby większa dywersyfikacja geograficzna kadry zagranicznej, w szczególności w kierunku zachodnim, co byłoby bardziej adekwatne do geograficznego położenia Uczelni. Konieczne są zatem bardziej intensywne działania w kierunku umiędzynarodowienia procesu kształcenia, zwłaszcza w ramach budowy wspólnego programu studiów z wiarygodnym partnerem zagranicznym, najlepiej z Europy Zachodniej lub Ameryki Północnej, co pozwoliłoby na transfer aktualnej wiedzy i dobrych praktyk do Uczelni.
2. Zaleca się wprowadzenie obieralnych przedmiotów realizowanych w języku angielskim.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna oraz wykorzystywana w praktycznym przygotowaniu zawodowym

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania posiada własną infrastrukturę dydaktyczną, którą stanowi 55 pomieszczeń dydaktycznych, w tym 41 sal dydaktycznych o łącznej powierzchni 2675 m² z 2527 miejscami studenckimi oraz 14 laboratoriami ze 204 stanowiskami komputerowymi z podłączeniem do Internetu w 3 sąsiadujących ze sobą budynkach, w tym jednym nowym.

Sal dydaktyczne są wykorzystywane przez studentów różnych kierunków prowadzonych na Wydziale. Są w dobrym lub bardzo dobrym stanie, dobrze wyposażone, a ich pojemność jest wystarczająca. We wszystkich salach dydaktycznych są projektory multimedialne, a w wielu także rzutniki pisma. Ponad połowa sal ma białe tablice (w nowym budynku niemal wszystkie, w starych budynkach nieliczne), w innych są tablice tradycyjne. W ustalonych godzinach studenci mają też dostęp do oprogramowania i materiałów dydaktycznych na potrzeby pracy własnej w jednym z laboratoriów komputerowych na 16 stanowisk. Zainstalowano na nich uniwersalne oprogramowanie, w części wykorzystywane do zajęć, a w niektórych bardziej specjalistyczne programy finansowo-księgowo także częściowo wykorzystywane na ocenianym kierunku. Jednak wobec powszechności posiadania komputerów przenośnych to wykorzystanie maleje i się zawęża, np. do drukowania tekstów.

Na potrzeby dydaktyki wdrożony został zintegrowany system zarządzania MPR II iScala. Na stanowiskach komputerowych dostępne jest oprogramowanie: MS Windows 8, MS Office 2010, Linux, serwery WWW, bazy danych, języki programowania, pakiety finansowo-księgowo, zintegrowane systemy zarządzania, zintegrowane systemy informatyczne, pakiety do obliczeń naukowych, inżynierskich i symulacji komputerowych, pakiety do zarządzania procesami biznesowymi, pakiety graficzne, pakiety komputerowego wspomaganie projektowania. Studenci mogą korzystać z infrastruktury Uczelni również poza godzinami zajęć. Wielkość i liczba sal z punktu widzenia studentów jest dostosowana do ich potrzeb.

W 2014 r. na wydziale powstało Laboratorium Neuronauki Poznawczej wykorzystywane do badań preferencji społeczno-gospodarczych przy użyciu interdyscyplinarnych metod i narzędzi.

Na terenie Uczelni działa sieć wi-fi, która włączona jest w światowy system EDUROAM i swoim zasięgiem obejmuje wszystkie budynki. Wszyscy pracownicy i studenci mają zapewniony bezpłatny dostęp do Internetu.

Infrastruktura dydaktyczna Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania US jest w zdecydowanej większości przystosowana dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W budynkach Wydziału znajdują się również podjazdy i windy dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi, odpowiednio dostosowane toalety, odrębny parking z bezpośrednim podjazdem do windy, a także odpowiednio wyposażone sale. W salach wykładowych dostępne są, między innymi tablety, i-pody, a także sprzęt audio dla osób niedosłyszących, w tym pętle indukcyjne. Jednak w trakcie przeprowadzonej wizytacji stwierdzono, że nie wszystkie części budynków Wydziału posiadają takie ułatwienia. Znajdują się bowiem miejsca o utrudnionym dostępie dla studentów z niepełnosprawnością narządu ruchu. W związku z tym w przypadku zgłoszenia się na studia osoby z dysfunkcją narządu ruchu, plan zajęć układany jest tak, by wszystkie zajęcia odbywały się w salach przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Podczas spotkania z Zespołem Wizytującym PKA studenci ocenianego kierunku pozytywnie ocenili infrastrukturę dydaktyczną i naukową jednostki. Ich zdaniem liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych są odpowiednie. Sale posiadają sprzęt audiowizualny wykorzystywany przez nauczycieli akademickich podczas zajęć. Studenci mają dostęp do specjalistycznych sal i laboratoriów w celu wykonywania zadań w ramach programu kształcenia i prowadzenia badań naukowych w trakcie oraz poza zajęciami.

Jednostka odpowiedzialna za akredytowany kierunek dysponuje bazą dydaktyczną, która umożliwia prowadzenie zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym na odpowiednim poziomie do specyfiki kierunku oraz pozwala na uzyskanie umiejętności zgodnych z założonymi efektami kształcenia. Pracodawcy współpracujący z Wydziałem udostępniają swoją bazę m.in. na potrzeby wizyt studyjnych oraz uczestniczą w realizacji praktyk zawodowych.

7.2.

Studenci kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* mogą korzystać z Biblioteki Ekonomicznej zlokalizowanej w siedzibie Wydziału i znacznie większej Biblioteki Głównej Uczelni. Użytkownicy mają możliwość wypożyczenia odpowiednich pozycji lub skorzystania z nich w czytelni. Własna biblioteka ekonomiczna wraz z czytelnią jest dostępna dla studentów przez sześć dni w tygodniu i dysponuje łącznie 140 miejscami dla czytelników, z czego 30 to stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu i baz danych. W bibliotece funkcjonują czytelnie: czasopism, książek i multimedialna, Ośrodek Informacji Naukowej i wypożyczalnia.

Całość powierzchni pomieszczeń bibliotecznych na WNEiZ wynosi około 1000 m². Biblioteka wydziałowa znajduje się w zasięgu wydziałowej sieci wi-fi. W ramach biblioteki wydziałowej funkcjonują czytelnie: czasopism, książek i multimedialna, Ośrodek Informacji Naukowej oraz wypożyczalnia. Biblioteka posiada ponad 116 tys. woluminów, w tym około 74 tys. wydawnictw zwartych i ponad 41 tys. wydawnictw. W 2016 roku prenumerowanych było 136 czasopism, w tym 11 zagranicznych. Księgozbiór Biblioteki Ekonomicznej obejmuje zbiory z dziedzin odpowiadających kierunkowi studiów. Księgozbiór jest systematycznie uzupełniany o nowe pozycje zgodnie z zalecaną literaturą w sylabusach do przedmiotów. Roczne nabytki to ponad 1000 woluminów. Biblioteka jest dobrze wyposażona pod względem aktualności i zakresu tematycznego księgozbioru. Jest on adekwatny do potrzeb wynikających z realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku, w tym w szczególności mających na

celu osiągnięcie przez studentów efektów w zakresie umiejętności związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy.

Katalog elektroniczny zasobów wszystkich bibliotek Uniwersytetu Szczecińskiego, w tym Biblioteki Ekonomicznej, jest dostępny online na stronie <http://bg.univ.szczecin.pl>. Studenci WNEiZ US mają nieodpłatny dostęp do polskich baz danych, takich jak WinIsis Ekon, BazEkon, BazTech, Emis oraz międzynarodowych baz danych: PROQUEST, EBSCO, EconLit with Full Text, GMID, Orbis, Web of Knowledge, EMERALD, SPRINGER-KLUWER, Viewswire, JSTOR, Science Direct, Wiley OnLine Library, PROLA, SCIENCE, SCIENCE DIRECT, EMIS. System informacyjny Biblioteki Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego zawiera także bazy danych tworzone przez pracowników Biblioteki Głównej, w tym bazę publikacji pracowników naukowych US-Publi.

Systemem biblioteczno-informacyjnym Uczelni jest system Koha, uwzględniający zasady otwartego oprogramowania, wprowadzony w Bibliotece Głównej US, który obowiązuje w całej sieci bibliotek US, w tym również na WNEiZ. Wszystkie zasoby biblioteczne znajdują się w katalogu online. Część z nich jest zdigitalizowana. Dzięki temu systemowi użytkownicy mogą korzystać z baz online w ramach licencji krajowych (8 baz) oraz zakupionych przez Bibliotekę Główną i poszczególne wydziały. W dniu wizytacji w systemie Koha funkcjonowały moduły gromadzenia książek służące do planowania i realizacji zakupów wydawnictw zwartych, opracowania, wypożyczalni, wypożyczalni międzybibliotecznej i czytelnicy. Ze zdalnego dostępu z komputerów domowych (w przypadku niektórych baz z urządzeń mobilnych typu tablet czy telefon komórkowy) mogą korzystać wszyscy autoryzowani użytkownicy czyli pracownicy US oraz studenci i doktoranci. Łącznie w zasobach systemu bibliotecznego Uniwersytetu Szczecińskiego księgozbiór ekonomiczny stanowi około 20% zbiorów.

Według studentów literatura zalecana w sylabusach jest szeroko dostępna w Bibliotece Wydziałowej lub Głównej. Opinię tę podzieliła Zespół Oceniający PKA. Godziny otwarcia bibliotek są w opinii studentów odpowiednie i adekwatne do ich potrzeb. Wrywkowy przegląd katalogu nie wykazał braków pozycji zalecanych w sylabusach kierunku.

7.3.

Uczelnia nie posiada szczegółowego, długofalowego planu rozwoju infrastruktury jednak stara się w miarę swoich możliwości i posiadanych środków finansowych na bieżąco remontować stopniowo posiadane pomieszczenia dydaktyczne. Słabym punktem w rozwoju infrastruktury Wydziału są trudności z pozyskiwaniem środków finansowych na odtwarzanie zużywającego się sprzętu komputerowego oraz aktualizację oprogramowania. Obecnie opracowany jest harmonogram modernizacji laboratoriów komputerowych. Corocznie, komisja formowana przez Dziekana Wydziału, ocenia stan ilościowy, dostępność oraz stan techniczny infrastruktury dydaktycznej Wydziału. Odpowiednich przeglądów dokonuje również administracja centralna. Na bieżąco stan infrastruktury jest monitorowany przez Kierownika ds. Administracyjnych oraz podległych mu pracowników. Stan bazy dydaktycznej jest również corocznie oceniany przez studentów w formie ankiety online.

Ocena infrastruktury Uczelni przez studentów ma charakter sformalizowany i jest elementem badania przez Wydział jakości studiów. Co roku studenci wypełniają ankietę, w której znajdują się pytania dotyczące oceny warunków lokalowych, wyposażenia sal wspomagającego proces kształcenia, bazy komputerowej, liczebności grup studenckich, a także dostępności i ofercie biblioteki oraz czytelnicy. Ankieta Badania Jakości Studiów jest dostępna online na stronie internetowej Wydziału. Ankieta jest wypełniania przez niewielką liczbę studentów kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*, przez co jest to badanie niereprezentatywne.

Jednostka analizuje jedynie zagregowane wyniki dla całego Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, co uniemożliwia wnioskowanie na temat poziomu satysfakcji studentów kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje z infrastruktury*. Ponadto ankieta nie zawiera pytań otwartych. Studenci mogą zgłaszać ewentualne uwagi dotyczące infrastruktury do Kierownika Administracji, który stara się na bieżąco reagować na zgłoszone zastrzeżenia. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wyrazili bardzo pozytywną opinię dotyczącą osoby pełniącej tę funkcję, przyznali, że każdy ich problem jest w miarę możliwości rozwiązywany. Kierownik Administracji stara się również na bieżąco modernizować infrastrukturę Wydziału, co dostrzegli studenci kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia spełnia ustawowe wymagania w pełni. Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego dysponuje 3 budynkami wykorzystywanymi dla potrzeb dydaktycznych. Jest to własna baza dydaktyczna. Sale wykładowe są wyposażone w wideoprojektory. Do dyspozycji studentów jest także parking, bufet, kiosk oraz punkt ksero. Warunki lokalowe oferowane studentom są dobre. W salach dydaktycznych nie występuje nadmierne zagęszczenie, co korzystnie wpływa na formy i warunki studiowania. Pomieszczenia dydaktyczne są dostatecznie pojemne i różnej jakości, ale wszystkie co najmniej dobre. Wyposażenie pomieszczeń jest ogólnie dobre, a w niektórych salach bardzo dobre.

Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych dostosowane są prawidłowo do potrzeb studentów wizytowanego kierunku. Jednostka zapewnia studentom kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* możliwość korzystania z infrastruktury Uczelni poza godzinami zajęć, a także dostęp do zasobów bibliotecznych i informacyjnych. Budynki, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne są w dużym stopniu przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Laboratoria komputerowe wyposażono w dobry, stosunkowo nowy sprzęt. Znajdujące się w nich komputery wykorzystują system Windows 8 oraz zainstalowane jest na nich standardowe, uniwersalne oprogramowanie, takie jak Microsoft Office 10, wykorzystywane do wielu zajęć (np. Excel), a także oprogramowanie specjalistyczne obejmujące pakiety finansowo-księgowo czy pakiety do zarządzania procesami biznesowymi, bazy danych, języki programowania, pakiety finansowo-księgowo, zintegrowane systemy zarządzania, zintegrowane systemy informatyczne, pakiety do obliczeń naukowych, inżynierskich i symulacji komputerowych, pakiety graficzne, czy też pakiety komputerowego wspomaganie projektowania. Dwa laboratoria są wyposażone w system wideokonferencyjny. Na Wydziale funkcjonują serwery użytkowe, serwer poczty elektronicznej, serwer aplikacji i plików.

Biblioteka jest bardzo dobrze wyposażona i zawiera pozycje wymienione w sylabusach przedmiotów. Wydział stara się w miarę swoich możliwości i posiadanych środków finansowych remontować stopniowo posiadane pomieszczenia dydaktyczne oraz modernizować swoje laboratoria komputerowe.

Baza Wydziału pozwala na realizację zajęć o charakterze praktycznym, które umożliwiają osiąganie efektów kształcenia. Dzięki praktykom studenckim i wizytom studyjnym w podmiotach zewnętrznych możliwe jest ich dalsze pogłębianie lub uzupełnianie.

Studenci pozytywnie oceniają infrastrukturę dydaktyczną i naukową jednostki. Uczelnia umożliwia studentom ocenę infrastruktury w sposób sformalizowany, w postaci corocznych ankiet. Jednakże badanie ma charakter ogólnowydziałowy, tylko niewielka liczba studentów kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* wypełnia ankietę badania jakości studiów. Studenci mogą również zgłaszać zastrzeżenia dotyczące infrastruktury w sposób niesformalizowany. Uczelnia podejmuje działania mające na celu modernizację infrastruktury.

Dobre praktyki

1. Wizyty studyjne stanowiące uzupełnienie części zajęć praktycznych realizowanych.

Zalecenia

1. Zasadne jest pogłębianie i rozszerzanie współpracy z otoczeniem w odniesieniu do wykorzystania bazy zewnętrznej na potrzeby realizacji zajęć dydaktycznych pozwalających na skuteczniejsze i pełniejsze osiągnięcie efektów kształcenia z obszaru umiejętności. Rekomenduje się także zwiększenie wymiaru zajęć realizowanych w laboratorium Inter Lab, w Akademickim Inkubatorze Przedsiębiorczości.
2. Zaleca się podjęcie działań mających na celu ulepszenie narzędzia, które umożliwia studentom ocenę infrastruktury poprzez dodanie pytań otwartych. Warto również podjąć działania mające na celu zwiększenie efektywności polityki informacyjnej w zakresie informowania studentów o badaniu jakości studiów i jego istotności.
3. Wskazane jest wyremontowanie głównej auli, a także pełne dostosowanie budynków dydaktycznych dla potrzeb studentów niepełnosprawnych ruchowo.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

- 8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia
- 8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego wdrożony został system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej dla studentów. Jednostka zapewnia studentom wsparcie dydaktyczne udzielane przez nauczycieli akademickich. Studenci kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* mają możliwość odbywania konsultacji z nauczycielami akademickimi podczas wyznaczonych dyżurów. W opinii studentów dostępność nauczycieli akademickich jest dostosowana do ich potrzeb.

Studenci mają dostęp do dodatkowych materiałów dydaktycznych i pomocy naukowych. Nauczyciele akademicy udostępniają studentom materiały za pośrednictwem poczty elektronicznej. Niezbędne informacje o przedmiotach znajdują się w sylabusach, które zawierają wymagania wstępne, cele przedmiotu, efekty kształcenia, treści programowe, metody kształcenia, metody weryfikacji efektów kształcenia, formy i warunki zaliczenia oraz literaturę przedmiotu. Nauczyciele akademicy prezentują ich treść podczas pierwszych zajęć. Dodatkowo są one dostępne na stronie internetowej Wydziału.

Podczas spotkania z Zespołem Wizytującym PKA studenci ocenianego kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* stwierdzili, że są zadowoleni z obowiązującego sposobu oceniania, bardzo pozytywnie ocenili oni nauczycieli akademickich będących praktykami.

Opiekę dydaktyczną, poza statutowymi podmiotami, sprawuje również opiekun kierunku, do którego zadań należy organizacja w dniu adaptacyjnym spotkania ze studentami, mającego na celu przekazanie informacji na temat organizacji roku akademickiego oraz toku studiów, nadzorowanie wyborów starostów grup dziekańskich, bieżąca pomoc studentom w zapoznaniu się z tokiem studiów, reprezentowanie, w miarę potrzeby, studentów w kontaktach z nauczycielami akademickimi i Władzami Wydziału, aktywizacja studentów

poprzez przekazywanie informacji dotyczących różnych aktywności na Wydziale i Uniwersytecie. Studenci mogą kontaktować się z opiekunem roku za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w trakcie bezpośrednich spotkań w godzinach konsultacji.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przyznali, że nie dostrzegają rzeczywistego wsparcia ze strony opiekuna i nie rozumieją celu jego funkcjonowania. Studenci stwierdzili również, że funkcja ta jest często pełniona przez nauczycieli akademickich, z którymi nie mieli oni zajęć dydaktycznych, przez co nie znają danej osoby.

Wszystkich niezbędnych informacji w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym udziela studentom dziekanat. Osoby pracujące w dziekanacie Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania mają odpowiedni zakres wiedzy związanej z procesem kształcenia oraz efektywnie rozwiązują ich problemy związane z tokiem studiów. W przypadku zaistnienia problemu związanego z procesem kształcenia studenci mogą zgłosić się do Prodziekana ds. studenckich, który co tydzień pełni dyżury. Studenci kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* nie korzystali jednak z tej możliwości.

Ponadto każda grupa posiada swojego Starostę, który pełni funkcję pośrednika w kontakcie pomiędzy dziekanatem, Władzami Wydziału i studentami. Wydział corocznie organizuje dni adaptacyjne dla studentów I roku, które odbywają się przed rozpoczęciem zajęć. Podczas dni adaptacyjnych nowi studenci mogą zapoznać się z Wydziałem i zasadami studiowania oraz mają możliwość poznania Prodziekana ds. Studenckich i opiekunów roku.

Na Uniwersytecie Szczecińskim funkcjonuje wirtualna platforma e-dziekanat, która umożliwi załatwianie spraw związanych z tokiem studiów za pośrednictwem Internetu. Dodatkowo każdy student posiada indeks w formie papierowej. W opinii studentów indeksy papierowe są problematyczne i zbędne, ponieważ wszystkie informacje z indeksu znajdują się w e-dziekanacie. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym Władze Wydziału przyznały, że podejmują działania mające na celu likwidację indeksów papierowych.

Skuteczność systemu wsparcia dydaktycznego oraz administracyjnego dla studentów jest systematycznie badana w ramach oceny nauczycieli akademickich przez studentów, która odbywa się po zakończeniu każdego cyklu zajęć, a także w ramach badania jakości studiów, które jest prowadzone online za pośrednictwem strony internetowej Wydziału. Ze względu na niską frekwencję w badaniu jakości studiów jednostka analizuje jedynie zagregowane dane dla wszystkich kierunków prowadzonych przez Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania. Zagregowane wyniki ankiet są podawane do wiadomości studentów za pośrednictwem strony internetowej Wydziału.

Plan studiów na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*, jest w opinii studentów dostosowany do ich potrzeb i możliwości. Nauczyciele akademicy wizytowanego kierunku ustalają w porozumieniu ze studentami terminy egzaminów. Studenci bardzo pozytywnie zaopiniowali taką formę ustalania harmonogramu sesji egzaminacyjnej. Zespół Wizytujący PKA przychylił się do tych uwag.

W ramach wsparcia materialnego studenci mogą wnioskować o przyznanie wszystkich świadczeń wskazanych w art. 173 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przyznawaniem stypendiów zajmują się Komisja stypendialna, w której znajdują się przedstawiciele studentów. Wszystkich niezbędnych informacji związanych z pomocą materialną udziela Dział Spraw Studenckich. Dyżury są dostosowane do potrzeb studentów. Osoby obecne na spotkaniu z Zespołem Oceniającym pozytywnie zaopiniowały system przyznawania pomocy materialnej i dostępność osób odpowiedzialnych za proces przyznawania stypendiów. Kryteria przyznawania pomocy materialnej są publicznie dostępne w Internecie. System pomocy materialnej oferowany studentom jest racjonalny i przejrzysty oraz nie występują opóźnienia w wypłacie świadczeń dla studentów wizytowanego kierunku. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przyznali, że system stypendialny motywuje ich do osiągania lepszych wyników w nauce.

Wydział wspiera studentów w kontaktach z otoczeniem społecznym i gospodarczym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy. Na Uniwersytecie Szczecińskim funkcjonuje Akademickie Biuro Karier, które zajmuje się wsparciem studentów w poszukiwaniu pracy, doradztwem zawodowym oraz przygotowywaniem dodatkowych szkoleń zgodnie z potrzebami studentów. Akademickie Biuro Karier udziela również studentom wsparcia przy tworzeniu CV poprzez indywidualne konsultacje. Każdego roku Biuro we współpracy z wybranymi kołami naukowymi organizuje na WNEiZ Targi Pracy dla studentów. Podczas Trógów studenci mają możliwość uczestniczenia w rozmowach kwalifikacyjnych i w efekcie otrzymania pracy. Biuro realizuje również projekt „Aktywnie Buduj Karierę”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, kierowany do studentów ostatnich lat studiów, rozpoczynających aktywność zawodową i obejmujący doradztwo w zakresie wypracowania wspólnie z doradcą ścieżki zawodowej lub edukacyjnej, zdobycie wiedzy o swoich cechach charakteru, predyspozycjach zawodowych, talentach oraz obszarach do doskonalenia, pomocy w profesjonalnym zredagowaniu CV oraz przygotowania do rozmowy z pracodawcą. Studenci i absolwenci Uniwersytetu Szczecińskiego mogą również korzystać ze wsparcia założycielskiego, infrastrukturalnego i biznesowego działalności gospodarczej w ramach Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości.

Akademickie Biuro Karier jest odpowiedzialne za monitorowanie losów zawodowych absolwentów. Użyteczność badań prowadzonych przez Biuro Karier dla jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie ocenianego kierunku jest jednak dość ograniczona, ponieważ uzyskiwane dane nie pozwalają na ocenę kierunkowych efektów kształcenia (warto jednak zaznaczyć, że opracowania generowane przez Biuro Karier zawierają analizy prowadzone na poziomie kierunków). W przyszłości warto uzupełnić badania ankietowe (obecnie realizowane techniką CAWI poprzez system Lime Survey) wśród absolwentów także wykorzystaniem technik jakościowych, np. zogniskowanym wywiadem grupowym wśród absolwentów kierunku, które mogłyby być realizowane przez Wydział. Wyniki takich badań będą prawdopodobnie bardziej użyteczne dla ewentualnego modyfikowania programu studiów dla kierunku niż ogólne badania ankietowe. Z punktu widzenia śledzenia losów absolwentów możliwe jest także wykorzystanie generowanych dla Uczelni raportów z monitoringu sytuacji zawodowej absolwentów, prowadzonego przez MNiSW na podstawie danych z ZUS. Uzyskiwane dane nie pozwalają jednak na szczegółowe analizy i wypracowanie rekomendacji dla ewentualnych modyfikacji kierunkowych efektów kształcenia.

W Uniwersytecie Szczecińskim, jednostką odpowiedzialną za wsparcie studentów z niepełnosprawnościami jest Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych (BON), którego zadaniem jest zapewnianie studentom z niepełnosprawnościami równego dostępu do oferty dydaktycznej Uczelni. Na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* nie studiuje obecnie żadna osoba z niepełnosprawnościami. Wydział umożliwia osobom z niepełnosprawnościami skorzystania z indywidualnej organizacji studiów (IOS) oraz projektów związanych z nauczaniem przez Internet. BON dostosowuje oferowane rodzaje wsparcia do typu niepełnosprawności. Biuro oferuje studentom z niepełnosprawnościami alternatywne sposoby na zaliczenie poszczególnych egzaminów oraz zajęć z wychowania fizycznego. Istnieje również możliwość wyznaczenia asystenta, który wspiera osobę z niepełnosprawnością w procesie studiowania, a także w sprawach socjalno-bytowych poza Uczelnią. BON zapewnia również studentom z niepełnosprawnościami transport pomiędzy Uczelnią, a miejscem zamieszkania, a także pomiędzy budynkami Uczelni. W przypadku studenta z niepełnosprawnościami związanymi z prawidłowym funkcjonowaniem mózgu BON organizuje specjalne szkolenia dla nauczycieli akademickich pracujących z takimi studentami. Istotnym aspektem wsparcia studentów z niepełnosprawnościami jest również wsparcie psychologiczne, a także różnego rodzaju szkolenia i warsztaty. Zgodnie z regulaminem pomocy materialnej studenci posiadający orzeczenie o niepełnosprawności mogą otrzymać stypendium specjalne dla osób

z niepełnosprawnościami. BON nie bada problemów i potrzeb osób z niepełnosprawnościami w sposób systemowy i sformalizowany. Badanie potrzeb takich studentów odbywa się w sposób niesformalizowany w postaci nieformalnych rozmów. Ewentualne problemy osoby z niepełnosprawnościami mogą zgłaszać do pracowników Biura. BON na bieżąco reaguje na sugestie studentów i rozwija swoją ofertę wsparcia.

Wydział wspiera studentów ocenianego kierunku w procesie wchodzenia na rynek pracy w stopniu podstawowym. Zdecydowanie szerszą ofertą skierowaną do studentów i obejmującą szereg różnorodnych działań (pośrednictwo pracy, praktyki staży, doradztwo zawodowe, możliwość udziału w projektach podnoszących kompetencje itp.) dysponuje natomiast Akademickie Biuro Karier, które jest jednostką ogólnouczelnianą. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym stwierdzili, że praktyka zawodowa spełnia ich oczekiwania, a proces organizacji praktyk działa poprawnie. Na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* praktyki studenckie są integralną częścią studiów.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego działa 16 kół naukowych, do których przynależność uzależniona jest wyłącznie od zainteresowań studenta. Wydział zapewnia członkom kół naukowych wsparcie finansowe i merytoryczne. Dodatkowo członkowi kół naukowych mają zapewnione własne pomieszczenie do pracy z zapleczem socjalnym. Z analizy dokumentów wynika, że koła realizują projekty mające na celu nawiązanie współpracy ze środowiskiem społeczno-gospodarczym, spotkania z przedstawicielami świata biznesu i nauki oraz projekty o charakterze integracyjno-rozrywkowym dla studentów. Efektem ich działań jest możliwość zdobywania i pogłębiania wiedzy, zarówno członków kół jak i studentów kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym członkowie kół naukowych pozytywnie zaopiniowali wsparcie merytoryczne oraz finansowe zapewniane przez Wydział.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego funkcjonuje Wydziałowy Samorząd Studencki, który realizuje projekty o charakterze kulturowym, integracyjnym i rozrywkowym oraz uczestniczy w działaniach organów kolegialnych Wydziału. Przedstawiciele Samorządu obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym przyznali, że mają zapewnione odpowiednie wsparcie ze strony Władz Wydziału. Mogą oni korzystać z infrastruktury Uczelni, mają zapewnione biuro oraz środki finansowe na działalność. Uniwersytet Szczeciński posiada własną Placówkę Kulturalno – Edukacyjną - Akademickie Centrum Kultury. Corocznie w maju odbywają się Juwenalia. Ponadto studenci mogą uczestniczyć w zespole chóralnym i sekcjach sportowych, między innymi w ramach Klubu Uczelnianego AZS.

8.2.

Optimalizacja systemu opieki nad studentami oraz ich wsparcia w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia stanowi troskę Władz Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego. Studenci mogą liczyć również na pomoc ze strony nauczycieli akademickich oraz pracowników administracyjnych Wydziału. Studenci przyznali, że zdarzają się sporadyczne przypadki nieprawidłowego funkcjonowania systemu opieki dydaktycznej, jednakże nie zgłaszali oni zaistniałych problemów do Władz Wydziału. W przypadku zgłoszenia przez studentów nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu opieki dydaktycznej pracownicy Wydziału zobowiązani są do podejmowania działań mających na celu efektywne rozwiązywanie pojawiających się niedociągnięć.

Studenci biorą udział w ocenie systemu opieki poprzez reprezentantów samorządu studentów w organach kolegialnych. Przedstawiciele samorządu studentów w trakcie spotkania z ZO PKA przyznali, że w trakcie posiedzeń tych organów przedstawiają bieżące opinie i wnioski, które następnie są rozpatrywane. W ich opinii Władze Wydziału przychylnie podchodzą do ich propozycji zmian co sprzyja doskonaleniu systemu wspierania oraz

motywowania studentów. Na podkreślenie zasługuje również transparentność działań w zakresie doskonalenia systemu wsparcia studentów w procesie studiowania. Informacje na ten temat są dostępne na stronie internetowej Uczelni oraz w dziekanatach.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego wdrożony został system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej dla studentów. Studenci mogą liczyć na wsparcie ze strony nauczycieli akademickich oraz pracowników Wydziału.

Plan studiów oraz harmonogram sesji egzaminacyjnej na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*, w opinii studentów jest dostosowany do ich potrzeb i możliwości. Na Uniwersytecie Szczecińskim, w tym dla studentów kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*, funkcjonuje wirtualna platforma e-dziekanat, która umożliwia załatwianie spraw związanych z tokiem studiów za pośrednictwem Internetu.

W ramach wsparcia materialnego studenci mogą wnioskować o przyznanie wszystkich świadczeń wskazanych w art. 173 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. System pomocy materialnej oferowany studentom jest racjonalny i przejrzysty. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przyznali, że system stypendialny motywuje ich do osiągnięcia lepszych wyników w nauce.

Jednostka zapewnia studentom z niepełnosprawnościami wsparcie dydaktyczne i materialne oraz umożliwia im pełen udział w procesie kształcenia. Na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego funkcjonują koła naukowe, ich członkowie mają zapewnione wsparcie finansowe i merytoryczne. Wydział wspiera także studentów w kontaktach z otoczeniem społecznym i gospodarczym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy. Na Uniwersytecie Szczecińskim funkcjonuje Akademickie Biuro Karier oraz Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości.

Władze wspomagają działalność Samorządu Studenckiego, który realizuje projekty o charakterze kulturowym, integracyjnym oraz rozrywkowym oraz uczestniczy w działaniach organów kolegialnych Wydziału.

Skuteczność systemu wsparcia dydaktycznego oraz administracyjnego dla studentów jest systematycznie badana w ramach oceny nauczycieli akademickich przez studentów oraz w ramach badania jakości studiów. W żadnym z badań nie ma pytań otwartych, które umożliwiałyby studentom zgłaszanie ewentualnych problemów w sposób anonimowy.

Dobre praktyki

1. Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych organizuje specjalne szkolenia dla nauczycieli akademickich, którzy pracują ze studentami z niepełnosprawnościami związanymi z prawidłowym funkcjonowaniem mózgu.

Zalecenia

1. W procesie badania losów absolwentów zaleca się wykorzystanie techniki zogniskowanego wywiadu grupowego z absolwentami – przy stosunkowo niewielkich kosztach pozwoli to uzyskać ciekawy materiał badawczy, a jednocześnie będzie służyć podtrzymaniu więzi z absolwentami. Zaleca się także zintensyfikowanie współpracy z Akademickim Biurem Karier.
2. Zaleca się przeprowadzanie analizy systemu zgłaszania nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu wsparcia dla studentów.
3. Zaleca się dodanie do kwestionariusza badania jakości studiów pytań otwartych, które umożliwią studentom wyrażanie opinii dotyczących wsparcia dydaktycznego oraz obsługi

administracyjnej. Warto również podjąć działania mające na celu zwiększenie efektywności polityki informacyjnej w zakresie informowania studentów o badaniu jakości studiów i jego istotności.

4. Zaleca się przeprowadzenie akcji informacyjnej dla studentów kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* dotyczącej możliwości zgłaszania nieprawidłowości oraz oferowanych metodach wsparcia.
5. Zaleca się zmianę sposobu wybierania opiekunów roku, tak by studenci znali osobę pełniącą tą funkcję, dobrą praktyką wydaje się wybór opiekuna roku spośród nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dla studentów kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje*.
6. Zaleca się zintensyfikowanie działań mających na celu likwidację indeksów w formie papierowej.

5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *przedsiębiorczość i inwestycje* prowadzonym na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego dokonana została w dniach 24 - 25 maja 2017 roku po raz pierwszy.